

TAPA VALLA
ARENGUKAVA 2023-2035
JA
EELARVESTRAATEEGIA 2025-
2029

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. TAPA VALLA PEAMISED VÄLJAKUTSED JA ARENGUEELDUSED.....	5
1.1. VALLA ÜLDISELOOMUSTUS.....	5
1.2. ARENGUEELDUSED.....	6
1.3. VÄLJAKUTSED	9
2. TAPA VALLA ARENGUSTRATEEGIA 2035.....	12
2.2. STRATEEGILISED EESMÄRGID 2035	12
2.3. STRATEEGILINE MUDEL.....	14
3. TAPA VALLA ARENGUKAVA.....	14
3.1. KVALITEETNE, VÄÄRTUSLIK, TURVALINE JA KUTSUV ELUKESKKOND ...	14
3.1.1. Lähtepositsioon 2022	14
3.1.2. Arenguvajadused.....	16
3.1.3. Arengueesmärgid	16
3.1.4. Mõõdikud	16
3.2. TERVE JA HOITUD ELANIK	17
3.2.1. Lähtepositsioon 2022	17
3.2.2. Arenguvajadused.....	18
3.2.3. Arengueesmärgid	18
3.2.4. Mõõdikud	19
3.3. AVATUD, TARK JA KAASAV JUHTIMINE.....	19
3.3.1. Lähtepositsioon 2022	19
3.3.2. Arenguvajadused.....	20
3.3.3. Arengueesmärgid	21
3.3.4. Mõõdikud	21
3.4. KONKURENTSIVÕIMELINE HARIDUS JA ELUKESTEV ÕPE NING MITMEKESINE JA ELAMUSTEROHKE VABAAJA TEGEVUS.....	21
3.4.1. Lähtepositsioon 2022	21
3.4.2. Arenguvajadused.....	23
3.4.3. Arengueesmärgid	23
3.4.4. Mõõdikud	24
3.5. UUENDUSLIK JA MITMEKESINE ETTEVÕTLUS NING ATRAKTIIVNE KÜLASTUSKESKKOND.....	24
3.5.1. Lähtepositsioon 2022	24
3.5.2. Arenguvajadused.....	25
3.5.3. Arengueesmärgid	25
3.5.4. Mõõdikud	26

4. TAPA VALLA TEGEVUS- JA INVESTEERINGUTE KAVA 2023-2026	27
5. TAPA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2023-2028.....	46
5.1. EELARVESTRAATEEGIA EESMÄRGID.....	46
5.2. EELARVESTRAATEEGIA LÄHTEALUSED	46
5.3. PROGNOOSI EELDUSED	46
5.3.1. Maailmamajanduse ülevaade	46
5.3.2. Eesti majanduskeskkond	48
5.3.3. Sisenõudlus.....	49
5.3.4. Tööturg	49
5.3.5. Hinnad	50
5.4. PÕHITEGEVUSE PROGNOOS	51
5.4.1. Tulud	51
5.4.2. Kulud.....	53
5.4.3. Tulem	54
5.5. INVESTEERIMISTEGEVUS	54
5.5.1. Investeerimistegevuse tulud ja kulud	54
5.5.2. Investeerimisobjektid	56
5.6. FINANTSEERIMISTEGEVUS.....	59
5.7. FINANTSДИСТІPLІІN	59
5.8. SÕLTUVATE ÜKSUSTE ÜLEVAADE.....	60
5.9. EELARVESTRAATEEGIA KOKKUVÕTE	62
6. DOKUMENDI SEIRE JA TÄIENDAMINE.....	62

Lisa 1. Tapa valla lühiülevaade

SISSEJUHATUS

Tapa valla arengukava on strateegiline juhised omavalitsuse tegevuse suunamiseks. Käesolev dokument annab tervikliku ülevaate valla prioriteetidest, fikseerib põhieesmärgid ning loob eeldused valla arengu stabiilsusele ja järjepidevusele.

Olulisteks põhimõteteks on arengukava elluviidavus, suunatus valla pikaajalisele, stabiilsele, säästlikule ja tasakaalustatud arengule ning maksimaalne arvestamine erinevate valdkondade vajadustega.

Arengukava koostamisel on tuginedud valla sotsiaalse ja majandusliku olukorra, keskkonnaseisundi ning omavalitsuse kui institutsiooni analüüsile. Tehtu ülevaatamisel ja hindamisel ning uute tegevuste kavandamisel on lähtutud põhimõttest, et valla arengu keskpunktiks on inimene oma materiaalsete, sotsiaalsete, emotsionaalsete, kommunikatiivsete, intellektuaalsete jm vajadustega. Arengustrateegia ja -kava annab antud vajaduste rahuldamiseks suunad, ajakava, tööjaotuse ja juhtimise alused soodsa elukeskkonna saavutamiseks.

Arengukava on koostatud pikaajaliselt aastateks 2023-2035, tegevuskava ja eelarvestrateegia hõlmavad lühiajalist perioodi 2024-2029.

Arengukava ja eelarvestrateegia lähtub Eesti Vabariigi õigusaktidest ja valla põhimäärusest ning koos üldplaneeringuga on aluseks omavalitsuse tegevusele, eelarvete koostamisele, investeeringute- ja rahastamisaotlustele ning erinevate valdkondade detailsematele arengukavadele ning planeeringutele. Arengudokumenti täiendatakse ja selle täitmist analüüsitakse igal aastal.

Avalikkuse kaasamine toimus arengukava avalikustamise ja avaliku väljapaneku raames.

1. TAPA VALLA PEAMISED VÄLJAKUTSED JA ARENGUEELDUSED

Järgnevalt on valla lühiülevaadet (vt arengukava lisa 1) ja valdkondlike töögruppide arutelu tulemusi aluseks võttes välja toodud Tapa valla peamised väljakutsed ja arengueeldused.

1.1. VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

Tapa vald moodustati 2017. aasta oktoobris Tapa ja Tamsalu valdade liitumisel. Tapa vald on elanike arvult teine omavalitsusüksus Lääne-Viru maakonnas. Ühinemine tugevdas valla positsiooni maakonnas ja lõi paremad eeldused valla kiiremaks arenguks inimeste arvu ja rahaliste vahendite suurenemise näol. Vallasiseseks tõmbekeskuseks on Tapa linn. Vallas asuv Tamsalu linn on piirkondlikuks keskuseks. Lisaks Tapale ja Tamsalule on tugevad kogukondlikud keskused Jäneda, Lehtse, Moe, Vajangu, Assamalla ja Porkuni. Seisuga 01.01.2024 elas Tapa vallas 10 559 inimest, s.h Tapal 5 208 ja Tamsalus 2 298.

Elanike arv on languses nii alaealiste kui tööealiste elanike arvelt (joonis 2). 2022. a alguse seis elanike arvus näitab võrreldes kahe eelmise aastaga väikest kasvu, jõudes 2019. aasta tasemele. Võrreldes Eesti ja Lääne-Viru maakonnaga on Tapa vallas tööealise elanikkonna osakaal väiksem ja pensionialiste osakaal suurem. Tapa valla rändesaldo pööras 2021. aastal plussi, sest valda tuli siserändena rohkem inimesi, kui lahkus, mis on igati positiivne. Seda ei saa veel öelda loomuliku iibe kohta, mis on juba aastaid olnud negatiivne.

Valla territooriumi suurus on 481,3 km². Tapa vald piirneb põhjas Kuusalu, Kadrina ja Rakvere vallaga, idas Vinni ja Väike-Maarja vallaga, lõunas ja läänes Järva vallaga ning läänes Anija vallaga. Maastikuliselt asub vald Pandivere kõrgustikul. Valla maadele jäävad mitmed kaitsealused loodusobjektid: Kõrvemaa maastikukaitseala, Porkuni maastikukaitseala, Alupere looduskaitseala, Ohepalu looduskaitseala, Põdrangu looduskaitseala, Lasila looduskaitseala, lisaks arvukad kaitsealused pargid, allikad ja karstialad ning vääriselupaigad.

Vallakeskuseks, kus töötavad ka vallavalitsus ja volikogu, on Tapa linn. Tamsalu linn on piirkondlikuks haldus- ja teeninduskeskuseks.

Kogu piirkonna arengus on olulist rolli mänginud Peterburi-Tallinna raudtee ja Tapa-Tartu raudteeharu ehitamine. Ka praegu on tähtsaim transpordiliik raudteetransport, mida kasutades on suurematest keskustest – Tapalt, Tamsalust, Jänedalt ja Lehtsest – võimalik sõita ümberistumisteta nii Tartusse kui Tallinnasse, Jänedalt, Lehtsest ja Tapalt ka Narva. Lisaks läbib valda Pärnu-Rakvere-Sõmeru põhimaantee ning Jägala-Käravete-Jõgeva-Tartu maantee (Piibe maantee).

Lisaks logistiliseks sõlmpunktiks olemisele on Tapa vald, täpsemalt vallakeskus Tapa linn, tähtsaim kaitsejõudude tugipunkt Eestis. Tapal asub Eesti Kaitseväge 1. Jalaväebrigaad. Tapal paiknevad ka enamik Eestis asuvatest liitlasvägedest – kokku on Eestis hetkel u 1 900 liitlasvägede sõdurit, Tapal on neist 1 600. Veel piirneb vallaga Kuusalu valla territooriumile jääv Kaitseväge keskpõlügen.

1.2. ARENGUEELDUSED

Tapa vald on elanike arvult teine omavalitsus Lääne-Viru maakonnas.

Tapa ja Tamsalu valla ühinemine üheks omavalitsuseks tugevdas valla positsiooni maakonnas ja lõi senisest suuremate ressursside (nii inimeste kui rahaliste vahendite) näol paremad eeldused valla kiiremaks arenguks.

Tapa valla rahvastik on väga mitmekesine.

Tapa valda iseloomustab multikultuursus. Siin elavad edukalt koos mitmete rahvuste esindajad: lisaks eestlastele venelased, ukrainlased, valgevenelased jt rahvused. Kultuuride paljusus rikastab siinsete elanike maailmapilti ja muudab nad sallivamateks ning muutustega paremini toimetulevateks.

Tapa vallas on väljakujunenud tugevad keskused ja kogukonnad.

Lisaks Tapale ja Tamsalule on tugevad kogukondlikud keskused Jänedal, Lehtsel, Moe, Vajangu, Assamalla ja Porkuni. Kõigis neis on omad kooskäimiskohad ja traditsioonilised üritused. Kogukond on kaasatud otsuste tegemise protsessi.

Tapa valla looduskeskkond on kaunis ja rikkalik ning välja on kujunenud eriilmelised turismipiirkonnad.

Tapa valla territooriumile jäävad mitmed loodus- ja maastikukaitsealad. Vald on rikas paljude järvede, allikate, karstialade, parkide ja vääriselupaikade poolest.

Jänedal, Moe ja Porkuni, Tamsalus asuv Eesti esindustammik ning Puhta vee teemapark Järsi külas on valla olulisemad turismisihtkohad. Piirkonna olulisemad turismiettevõtted ja objektid on Jänedal Mõis OÜ, Moe Mõis MTÜ (piiritusetööstuse ajalugu), Metsamõisa Arendus OÜ (Puhta vee teemapark) ja Tapa valla Porkuni Paemuuseum.

Turismiettevõtlusega tegeletakse eelkõige Jänedal, kus paikneb kuulus Presidendirada ning peetakse laatu. Omandatud on Põhja-Eesti laadapealinna staatus. Loodud on Eesti ainus piiritusetööstuse 500-aastast ajatelge tutvustav külastuskeskus Moe mõisa. Suureks, aga hetkel kasutamata turismipotentsiaaliga piirkonnaks on veel Porkuni. Porkunis on Eestis ainulaadne ujuvate saartega järv ning mõis ja paemuuseum.

Vallakeskus, Tapa linn, on oluline logistiline sõlmpunkt – Tapal on reisirongi otseühendus Tallinna, Tartu ja Narvaga, maakonnakeskusesse Rakverre viib aga buss.

Lisaks Tapale saab teistest vallakeskustest rongiga otse Tallinnasse ja Tartusse ka Tamsalust, Jänedalt ja Lehtsel, Narva Jänedalt ja Lehtsel. Otseühendus Rakverega on bussitranspordi näol olemas ka kõigist teistest vallakeskustest, v.a Jänedalt ja Lehtsel.

Tapa linn on ja jääb Eesti Kaitseväge keskpunktiks.

Tapal asub Eesti Kaitseväge 1. Jalaväebrigad. Vallaga piirneb Kuusalu valla territooriumile jääv Kaitseväge keskpõlvkoon. Enamus Eestis paiknevatest liitlasvägedest baseeruvad samuti Tapa sõjaväelinnakus. Tänu sellele külastavad valda kõrgemad ametnikud nii Eestist kui ka välisriikidest. Tapa sõjaväelinnakus saavad hetkel tööd paarsada kohalikku elanikku (u 90% töötajatest on kohalikud), linnaku kasvades suureneb ka töökohtade arv. Linnakus elavad ja töötavad inimesed tarbivad teatud määral ka kohapeal pakutavaid teenuseid, eeskätt käivad nad poes ja lahutavad meelt.

Valla ettevõtlus on mitmekesine ning siin tegutsevad ja pakuvad elanikele tööd mitmed Eesti mõistes suured tegijad.

2024. aastal on Tapa valla elanike jaoks suurimad tööandjad Eesti Kaitseväge (riigikaitse), Operail AS (raudteeveeremi ja vedurite remont), Eesti Raudtee AS (raudteetaristu arendamine ja korrashoid), Segers Eesti OÜ (tekstiilitööstus), Tapa Mill OÜ (puitehitusmaterjalide tootmine), Leonhard Weiss OÜ (raudteeinfrastruktuuri ehitamine ja remont), Hoolekandeteenused AS (erivajadustega inimeste kodu), Universal Industries OÜ (metallitööd), Tamsalu EPT AS (põllumajandusmehhanismide tootmine ja maaparandus), Leventek OÜ (puitehitusmaterjalide ja -tarvete tootmine), põllumajandusega tegelevatest ettevõtetest JK Otsa Talu OÜ (piimakarjakasvatus), Võhmuta PM AS (teravilja- ja piimakarjakasvatus, Ermo Sepa Talu (seakasvatus), OÜ Kuie Põllumajandusühistu (piimakarja- ja teraviljakasvatus), jaekaubandusettevõtetest Maxima Eesti OÜ, OG Elektra AS, Järva Tarbijate Ühistu. Väljaspool valda on elanike suurimateks tööandjateks AS HKScan Estonia, Jeld-Wen Eesti AS, Baltic Log Cabins OÜ, Mistra-Autex AS.

Vallas paiknevad tootearendusele orienteeritud töötleva tööstuse ettevõtted, olemas on piisava valikuga toidukaupluste võrgustik ning head põllumajandusmaad. Märkimisväärne on samuti RMK taimla ja taimede geenivaramu Kullengal.

Kohapeal on tagatud kvaliteetne alus-, põhi- ja keskharidus ning huviharidus.

2024/2025 õppeaastal õpib Tapa valla üldhariduskoolides kokku 1 072 õpilast, lasteaialapsi oli 507. Tapa Muusika- ja Kunstikoolis 176 õpilast ja Tapa valla Spordikoolis 272 õpilast.

Valla territooriumil tegutseb alates 01.09.2024 3 üldhariduskooli. Tamsalu Kool tegevuskohaks on Tamsalu koolihoone aadressiga Kesk tn 11, Tamsalu linn. Tapa Valla Kool tegutseb 3 tegutsemiskohas: Jäneda koolihoones (sh koos lasteaia aadressil Kooli kinnistu, Jäneda küla), Lehtse koolihoones (sh koos lasteaia aadressil Rägavere tee 19, Lehtse alevik) ning Tapa koolihoones ((1-6 klass) aadressil Pargi tn 12, Tapa linn).

Tapa Valla Gümnaasiumi tegutsemiskohad on Tamsalu koolihoones (10-12 klass) aadressil Kesk tn 11, Tamsalu linn ning Tapa koolihoones (7-12 klass ja mittestatsionaarne õpe) aadressil Nooruse tn 2, Tapa linn.

Alushariduse asutused on: Tamsalu Lasteaed Kröll - kolmes asukohas (Tamsalu, Sääse, Vajangu), Tapa Lasteaed Pisipõnn - kolmes asukohas (Tapa linnas, Nooruse 2 ja Nooruse 11 ning Vahakulmu), Tapa Lasteaed Vikeraar Ülesõidu 3, Tapa linn.

Haridustaristu on osaliselt renoveeritud, koolide sportimisvõimalused on head. Huviharidus on mitmekesine ja arenev, sh on võimalik saada tehnikaalast huviharidust. Tapa linnas tegutseb Tapa Autokool. Vallas on head raamatukogude ja noorsootöö võrgustikud.

Kohalik kultuuri- ja spordielu, sh täiskasvanute huvitegevus on aktiivne.

Kohalikus kultuurielus on oluline roll kanda kultuuri- ja rahvamajadel, raamatukogudel, muuseumitel ning erinevatel seltsidel ja ühingutel, kes korraldavad mitmesuguseid üritusi ja huviringe. Pakutavad võimalused on mitmekesised ja neist osavõtt rohkearvuline. Piirkonnas on palju heal tasemel kollektiive ja võistkondi. Piirkonna traditsioonilised kultuuriüritused on Tapa linnapäev, Lehtse Külakilb, Tamsalu päev, Tamsalu tantsulaager, erinevatele rahvusrühmadele suunatud üritused, tähtpäevade tähistamised jne. Tunnustust "Tamsalu kogukonna tamm" antakse välja kord aastas Tamsalu kogukonna initsiatiivil Tamsalu kultuurimaja eestvedamisel.

Kohalikus spordielus on oluline roll spordikeskustel ning spordiklubidel, kes korraldavad üritusi ja treeninguid ning loovad häid tingimusi spordi iseseisvaks harrastamiseks. Pakutavad võimalused on mitmekesised ja neist osavõtt rohkearvuline. Piirkonnas on palju heal tasemel

erinevate spordialadega tegelevaid spordiklubisid. Kuulsust on kogunud maadlejad ja käsipallimeeskonnad, esiletõstmist väärivad ka korvpall, tõstesportlased ja orienteerujad. Tamsalu piirkond on tuntud oma talispordi traditsioonide poolest. Head looduslikud eeldused annavad võimaluse tegeleda erinevate spordialadega. Traditsioonilised spordiüritused piirkonnas on Lehtse Pinksi Pühapäev, Kõrvemaa karikavõistlused lauatennises, Presidendi suusamatk, Tapa piirkonna liikumissarja üritused Suvetrimm ja Talvetrimm, Tamsalu triatlon, jpt.

Valla elanikele on tagatud sotsiaal- ja tervishoiuteenused.

Perearstiteenust osutavad Tapa vallas kolm perearsti Tapa Perearstikeskuses ja kaks perearsti Tamsalu Tervisekeskuses. Valdkonnas töötavad spetsialistid on pädevad. Koostöö erinevate osapoolte – sotsiaaltöötajad, politsei, päästeamet, perearstid, haridusasutused – vahel on tihe. Erivajadustega inimeste eest hoolitsemine ja kaasamine on heal tasemel. Vallas on olemas hooldekodude võrgustik. Üldhooldekoduteenust pakuvad Tapa vallas Tapa Valla Hooldekodu tegevuskohtadega Tapa ja Tamsalu linnas, Tapa Pihlakodu, Pruuna mõisas asuv hooldekodu ning Imastu Hooldekodu. Olulise tähtsusega on koostöö arendamine kolmanda- ja erasektoriga, seda nii objektide arendamisel kui ka teenuste pakkumisel.

Valla taristu arendamisel on lähtutud selle optimaalsest kasutusest.

Keskustesse on loodud keskushooned, kus ühes kohas tegutsevad nt kool, lasteaed, raamatukogu, noortekeskus, erinevad seltsid jne.

Vallal on head koostööpartnerid Eestis ja välismaal.

Tapa vald teeb head koostööd naabritega ning teise piirkondadega Eestis ja välismaal. Vald teeb suurepäraselt koostööd NATO vägedega. Olulisteks partneriteks on piirkondlikud arendusorganisatsioonid: MTÜ Arenduskoda, kuhu kuulub kokku 5 omavalitsust – Tapa, Kadrina, Haljala ja Kuusalu vallad ning Loksa linn, MTÜ PAIK, kuhu hetkel kuulub kokku 2 omavalitsust – Väike-Maarja vald ja Tapa valla Tamsalu piirkond. Tänu mitmetele LEADER koostööprojektile on loodud laiahaardeline koostöövõrgustik üle Euroopa.

Joonis 1. Tapa vald täna märksõnades.
Allikas: Tapa valla elanike küsitlus, 2022.

1.3. VÄLJAKUTSED

Valla peamiseks väljakutseks on kohanemine rahvastiku vähenemise ja vananemisega. Kui rahvaarv jätkab samas tempos kahanemist (ligikaudu 200 inimest aastas), siis elab Tapa vallas aastaks 2025 alla 10 000 inimese. Sealjuures on sündimuse kasvust tõsisem mure väljarände pidurdamine, eriti lastega perede ja noorte äraminemise peatamine (viimaste puhul nende kodukohta tagasipöördumine pärast õpingute lõppemist). Vähenev ja vananev elanikkond toob endaga kaasa ühest küljest maksutulu vähenemise ja teisest küljest teenusvajaduse suurenemise. Kui need protsessid jätkuvad, siis tuleb mõelda, kuidas antud olukorras tagada teenuste optimaalne pakkumine.

Tapa valla jätkuvaks väljakutseks on ühinemise mõjudega toimetulek, tagades seeläbi omavalitsuse tasakaalustatud arengu. Haldusreformi tulemusena ei muutunud mitte ainult vallapiirid, vaid ka kohaliku omavalitsuste rahastamiskorraldus, ülesanded, koostöövormid jne. Suurem omavalitsus tähendab küll rohkemaid võimalusi lisanduvate ressursside näol, kuid ka suuremaid kohustusi. Senine juhtimiskorraldus ja kaasamispehmed vajavad olulisel määral arenguhüpet. Tuleb mõelda, kuidas tagada, et kõik osapooled oleksid võrdselt kaasatud ja informeeritud; kuidas korraldada efektiivselt asutuste tööd jne. Oluline on tagada stabiilsus ja järjepidevus valla juhtimises, mõtestatud teenuste pakkumine ja koostöö ning arengukavade täitmine vastavalt koostatule. Tapa valla eeskätt ajaloolisest eripärast tulenev

negatiivne kuvand tuleb muuta positiivseks, mis saab olema üheks olulisemaks väljakutseks arengukava perioodil.

Valla sotsiaalhoolekande- ja tervishoiusüsteem vajab arendamist ning inimeste vajadustega ja muutunud olukorraga vastavusse viimist. Hetkel puudub teenuste ühtne juhtimine, mis suures omavalitsuses on aga möödapääsmatu. Sotsiaalvaldkond ei tähenda ainult sotsiaalhoolekannet, vaid on tihedalt seotud ka nt hariduslike ja majanduslike küsimustega. Seetõttu on oluline arendada valdkondadevahelist koostööd. Rahvastik vananeb, abivajajate hulk kasvab, aga spetsialistidest on puudus – hariduses napib tugispetsialiste; sõltuvushäiretega inimeste tugiteenused on peaaegu olematud; perearstid on pensionieas; teenusepakkujaid on vähe, mis tingib pikki järjekordi jne. Valla poolt pakutavad munitsipaalpinnad on kehvast seisukorras.

Valmisolek kriisisituatsioonideks.

Viimaste aastate pidevalt muutuvates tingimustes on valmisolek uuteks kriisisituatsioonideks (epideemiad, pandeemiad, energiahindade tõus, poliitilised pöörded jt) omavalitsuse kõige suuremaks väljakutseks.

Õpilaste arvu vähenemise tingimustes hariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi hoidmine ning parandamine. Tapa vallas on toimiv haridusasutuste võrgustik, lastele on tagatud üle valla võimalus õppida kodulähedases õppeasutuses. Kohapeal on tagatud alus-, põhi- ja keskkharidus ning huviharidus. Valla haridussüsteem on praeguse õpilaste arvu juures toimiv, kuid tähelepanu vajab koolide maine ja kõikumine hariduse kvaliteet. Kogu koolivõrk vajab korrastamist, haridustaristu parendamist, raamatukogude ülevallaline võrk vajab piisavalt rahastust ning huvi- ja kultuurivaldkond ühtlustamist. Õpetajaskond vananeb – üle poole lasteaedade, aga ka üldhariduskoolide õpetajatest on üle 50-aastased. Hariduse ja noorsootöö arengukava tegevuskava näeb ette haridusvõrgu korrastamise raames gümnaasiumide ühendamist eesmärgiga säilitada kvaliteetse keskkhariduse andmine ka peale Rakvere Riigigümnaasiumi avamist. Samuti on tegevuskavas ära toodud Jäneda ja Lehtse koolide administratiivne/juriidiline ühendamine ning Tapa linna lasteaedade administratiivne/juriidiline ühendamine.

Elukeskkonna parendamine ja atraktiivsemaks muutmine. Olemasolev elamufond vajab uuendamist, sest palju on kehvast seisukorras maju, uusarendused praktiliselt puuduvad. Müügis olevat kinnisvara on vähe ja seega on elukohtadest puudus. Vajalik on elamualade planeerimine ja hoonestusõiguse müümine.

Samuti on vajakajäämisi avaliku ruumi üldilmes, mis mõjub valla mainele halvasti. Seega tuleb jätkata avaliku ruumi – teed, tänavad, tänavavalgustus, haljastud, avalikud ning kasutusest väljas olevad ja keskkonnapilti rikkuvad hooned - korrastamisega. Tapa linna üks sümbol - raudteejaam - on kehvast seisus, koostöös Eesti Raudteega tuleb leida sellele kasutusotstarve.

Üheks kitsaskohaks on väljaspool valda tööl käivate inimeste elukoha registreerimine mujale ning seega tuleb mõelda võimalike hüvede pakkumisele, mis soodustavad nende elanike oma valda tagasi registreerimist.

Ettevõtluskeskkonna mitmekesistamine. Käesoleval hetkel on piirkonnas valdavalt tegemist väikeettevõtjatega, suurettevõtteid on väga vähe. Ülekaalus on teenindus- ja põllumajandussektor, mida iseloomustavad väiksemad palgad. Kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvaid, atraktiivseid ja paremini tasustatud töökohti on vähe. Tuleb teha tihedamat koostööd ettevõtjatega, alustada investorite aktiivse otsimisega väljastpoolt valda eesmärgiga

saada juurde ettevõtteid ja töökohti ning aidata kaasa töökohtade tekkimisele. Kvalifitseeritud tööjõu puuduse leevendamiseks tuleb teha koostööd kutsehariduskeskustega. Oluline on arendada kogukondi ja soodustada sotsiaalse ettevõtluse arengut. Nõrk kodanikuühiskond ja piirkondade sidusus eeldab sädeinimestest eestvedajate olemasolu ja motiveerimist tunnustuse ja toetuse näol.

Turismiinfo kättesaadavuse parandamine ja turismiasutuste vahelise koostöö tõhustamine. Info piirkonna vaatamisväärsuste, majutus- ja toitlustuskohtade osas pole hõlpsalt kättesaadav. Vallakeskuses, kus nõudlus on suurim, ei ole piisavalt majutusasutusi.

Muukeelse elanikkonna valla tegemistesse kaasamine ja info jagamine. Tapa valda iseloomustav multikultuursus on ühest küljest võimalus, teisest küljest väljakutse. Tuleb mõelda, kuidas erinevaid rahvusrühmasid senisest veelgi paremini kohalikku ellu kaasata, kuidas tagada, et vajalik info oleks neile kättesaadav jne. Sealjuures mitte ainult venelastele kui arvukaimale teisest rahvusest elanike rühmale info jagamine, vaid ka ukrainlastele ja liitlasvägede sõduritele. Tulenevalt riiklikest eesmärkidest tuleb kõikides õppeasutustes viia õpe eestikeelseks.

Tulude ja kulude optimeerimine. Vallal on liiga palju mitteotstarbekaid toetusi, mis haukavad suure osa eelarvest. Seega tuleb kriitiliselt üle vaadata toetuste jagamine. Valla eelarvest rahastatavad investeeringud ei ole alati põhjendatud, vaid teenivad kitsa seltskonna huve. Valla omandis on energiamahukat alakasutatud kinnisvara ning seega tuleb mittevajalikud hooned kas muuta energiasäästlikuks, korrastada, võõrandada või lammutada.

2. TAPA VALLA ARENGUSTRATEEGIA 2035

2.1. VISIOON 2035

Aastal 2035 on Tapa vald atraktiivne elu- ja töökoht

2.2. STRATEEGILISED EESMÄRGID 2035

Kvaliteetne, väärtuslik, turvaline ja kutsuv elukeskkond

Atraktiivne avalik ruum - arhitektuuriliselt ning kujunduselt maitsekas linnapilt, mitmekülgsed avalikud teenused, loodud eeldused ettevõtlusega tegelemiseks ja välja arendatud uued elamupiirkonnad - tõstavad valla atraktiivsust elukohana, sh soodustavad tööealise elanikkonna valda kolimist. Siinne elukeskkond on meeldiv ja turvaline. Rahvastik kasvab ja nooreneb. Kaitseväelased valivad alaliseks elukohaks Tapa valla. Vajalikud teenused on kõigile, sõltumata piirkonnast, kättesaadavad. Kiire ja mugav ühendus võimaldab paindlikku elukorraldust, koos töö iseloomu muutumisega tõstab Tapa valla atraktiivsust elukohana – suurlinna võimalused ja sissetulek koos väikelinna eelistega. Järjepidevalt parendatud tehniline infrastruktuur tagab elanikkonnale kvaliteetse elukeskkonna. Igaüks leiab endale siit sobiva eluruumi. Tapa valla eeskätt ajaloolisest eripärast (Tapa ja Tamsalu kui tööstus- ja sõjaväelinnad) tulenev negatiivne kuvand on muutunud positiivseks. Valla elamu- ja kommunaalmajandusega tegeleb professionaalne ja tõhus organisatsioon. Avalik ruum vastab kogukonna ning siin viibivate liitlasvägede sõdurite ja kaitseväelaste ootustele. Tiheasustusalade teede- ja tänavavalgustus on rekonstrueeritud. Hajaasustuses kasutatakse nüüdisaegse tehnoloogiaga tänavavalgustusüsteeme. Korraldatud jäätmemajandus ja väljaarendatud jäätmete liigiti kogumise süsteem tagavad keskkonnanahoiu. Kaugküttelahendustes ja vallale kuuluvates hoonetes kasutatakse energiat säästvaid tehnoloogiaid ja taastuvaid energiaallikaid. Tapa vald on kliima- ja energiateadlik, säästvat arengut ja ringmajandust eestvedav omavalitsus. Rohepöördes osalevad üksikisikud, kogukonnad, asutused ja ettevõtjad. Toimib hea koostöö politsei, kaitsejõudude (sh naiskodukaitse) ja päästeteenistusega vallakodanike turvalisuse tagamisel. Järjepidevad õppused ning teavitustegevused läbi erinevate (meedia)kanalite suurendavad elanikkonna hädaolukorraks valmisolekut ning tõstavad teadlikkust kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest nendega toimetulekuks.

Terve ja hoitud elanik

Tapa valla sotsiaal- ja tervishoiusüsteem on hästi korraldatud ja elanike vajadustest lähtuv. Panustatakse kõrgetasemelise sotsiaalteenustaseme ja kättesaadavuse arendamisse. Esmatasandi arstiabi on kõigile kättesaadav. Sotsiaalhoolekandelist abi osutavad pädevad spetsialistid. Loodud on vabatahtlike võrgustik sotsiaaltöötajate toetamiseks inimeste abistamisel äärmuslike ilmaolude esinemisel. Abivajajat märgatakse õigeaegselt. Elanike teadlikkus valdkonna võimalustest on hea. Elanike sotsiaalse turvalisuse tagamiseks toetatakse inimeste toimetulekut sotsiaalteenuste osutamise kaudu, sh vältimatu sotsiaalabi. Tagatud on erivajadustega inimeste ligipääs avalikule ruumile. Toimib lapsi ja peresid toetav lastekaitse- ja tugisüsteem, laste õigused ja heaolu ning väärkas vananemine on tagatud ja toetatud. Töövõimelised elanikud on kaasatud tööturule ning ei vaja rahalisi toetusi. Tervislikud eluviisid on populaarsed. Vallas on head võimalused liikumisharrastustega tegelemiseks, mille tulemuseks on inimeste tervise ja heaolu kasv.

Avatud, tark ja kaasav juhtimine

Valla arengu oluliseks sihiks on poliitiline stabiilsus nii maailma, Euroopa, riigi kui KOV mastaabis ning poliitilise kultuuri tõus vallas, mis võimaldab järgida pikaajalist arenguvisioni. Samuti maksubaasi laienemine riigi maksupoliitika instrumentide abil, mis suunavad enam raha KOV käsutusse, elanike (maksumaksjate) ning vallas tegutsevate ettevõtete arvu tõusu kaudu. Tõmbekeskustes, eriti Tallinna läheduses, tuleb näha võimalust, arengumootorit. Pikkadest plaanidest kinnipidamine tagab stabiilse ja jätkusuutliku valitsemise. Infovahetus on kiire ning kommunikatsioon osapoolte vahel on efektiivne. Pidevalt arendatakse vallavalitsuse, hallatavate asutuste, vallavolikogu ja kogukondade vahelist koostööd. Teenuste arendamisel tehakse koostööd Kaitsevägega. Kõik valla juhtorganid tegelevad aktiivselt valla mainekujundusega. Vallavalitsuse ja hallatavate asutuste töökeskkond on kaasaegne. Küsimused saavad kiired ja asjakohased lahendused. KOV töötajatele korraldatakse koolitusi, et tõsta nende teadlikkust ja kompetentsi kliimamuutustega kaasnevate riskide ning võimaluste osas kliimamuutuste leevendamisele ja kohanemisele kaasa aitamisel. Vallakodanikud räägivad kohaliku elu puudutavates küsimustes aktiivselt kaasa, erinevate osapoolte vaheline koostöö on tihe. Oluline info on kogu elanikkonnale kättesaadav. Väärtustatakse vabatahtlike tööd ja toetatakse kogukonnale vajalikke algatusi. Munitsipaalomandis olev taristu ja selle halduskulud on optimaalsed. Järjepidevalt tegeletakse munitsipaalomandis oleva taristu ja ülalpidamiskulude optimeerimisega. Vallasisene, maakondlik, siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö on aktiivne ja tulemuslik.

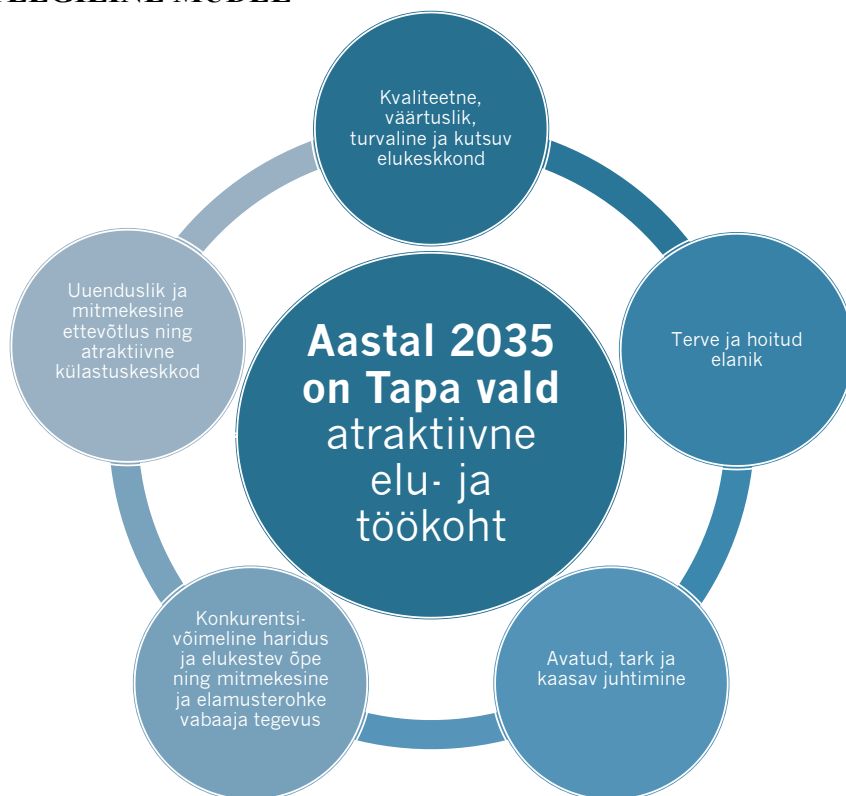
Konkurentsivõimeline haridus ja elukestev õpe ning mitmekesine ja elamusterohke vabaaja tegevus

Tapa vallas on tagatud gümnaasiumiharidus. Haridusvõrgu kujundamisel on lähtutud laste ja õpilaste vajadustest. Pakutav haridus on konkurentsivõimeline ja valla haridusasutustel on hea maine. Haridusasutused on kaasaegse õpikeskkonnaga. Arendatakse keskkonnateadlikku käitumist vastavate koolituste abil lasteaedades, koolides, huvikoolides, päevakeskustes. Õpilaste arv püsib stabiilsena või kasvab. Koolides rakendatakse tulemusjuhtimist ja motiveerivat palgasüsteemi. Vallas toetatakse elukestvat õpet - täiskasvanuõppe ja täiendkoolituse võimalused on mitmekesised ning kättesaadavad. Osapooled teevad omavahel tihedat koostööd. On loodud mitmekülgset võimalust ja tingimused noorsootöö ning huvitegevuse ja -hariduse kättesaadavuseks kogu vallas. Vallal on oma spordikool, muusika- ja kunstikool. Kultuuriasutused tegutsevad tänapäevastes ja funktsionaalsetes hoonetes. Mitmekülgset tegevust on kättesaadavad üle kogu valla. Avalik ja erasektor teevad valla kultuurielu elavdamisel tihedat koostööd.

Uuenduslik ja mitmekesine ettevõtlus ning atraktiivne külustuskeskkond

Ettevõtlusega alustamiseks ja sellega tegelemiseks on loodud soodne keskkond. Siin tegutsevad nii väikesed, keskmise suurusega kui ka suuretevõtted ning tööd on erinevates valdkondades. Toimub ettevõtetele uuskasutuse ning kliimarisikide suundumuste teabe levitamine, et hinnata kliimamuutuste leevendamisest tingitud ettevõtluse muutuste mõju sotsiaalsele olukorrale. Tapa vallas asuvad hästi tasustatud innovaatilised töökohad. Töökohtade olemasolu toob valda elanikke, kvalifitseeritud tööjõu olemasolu soodustab ettevõtluse arengut. Kogukondades arendatakse aktiivselt sotsiaalset ettevõtlust. Ettevõtlikkuse edendamiseks toimib riigisisene ja rahvusvaheline koostöö. Paikkonna eripära, vaatamisväärsused ja vaba aja veetmise võimalused on tuntud ja hinnatud. Vallakeskuses asuva ajaloolise tähtsusega raudteejaama hoone on renoveeritud ja kasutuses.

2.3. STRATEEGILINE MUDEL

Joonis 2. Tapa valla strateegiline mudel.

3. TAPA VALLA ARENGUKAVA

3.1. KVALITEETNE, VÄÄRTUSLIK, TURVALINE JA KUTSUV ELUKESKKOND

Peatükis käsitletakse looduskeskkonna ja elukeskkonna suundumusi ja arenguvajadusi. Valdkondlikult kajastatakse avaliku korra ja turvalisuse, tänavate, kõnniteede, kergliiklusteede, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni, tänavavalgustuse, elamu- ja kommunaalmajanduse, kinnisvara, planeeringute, jäätmekäitluse, saaste vähenemise, bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, haljastuse ning energiatõhususe teemasid.

3.1.1. Lähtepositsioon 2022

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Hea transpordiühendus tõmbekeskustega. • Tugev infrastruktuuri olemasolu. • Kinnisvara nõudluse ja hindade kasv. • Heal tasemel veemajandus. • Kergliiklusteede olemasolu. • Tänavavalgustuse olemasolu. • Kaitsevæe investeeringud valla taristusse. • Toimiv ühisvee- ja kanalisatsioonivarustus. • Toimiv jäätmevedu ja jäätmejaamade olemasolu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elukeskkonna vähene atraktiivsus. • Eklektiline linnapilt. • Suur teedevõrgustik vajab hoolduseks suuri rahalisi vahendeid. • Kaasaegse elamufondi ja elamumaa kruntide puudus. • Suures koguses halvas seisukorras teid ja tänavaid. • Valla võimalused maa ringlusesse laskmiseks on äärmiselt piiratud (riigimaad).

<ul style="list-style-type: none"> • Hea põhjavee kvaliteet. • Toimiv elektrivarustus. • Tehniliselt heal tasemel kaugküte Tapal ja Tamsalus. • Heal tasemel heakord. • Kommunaalteenuste paindlikkus tänu Vallahoolduse otsealluvusele Vallavalitsusele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Heakord – puudus on ajast ja oskustöolistest. • Vallale kuuluvad kasutuseta hooned ja korterid on suur kuluartikkel. • Enamus kortermaju on halvas tehnilises olukorras (Tamsalus Säase, Jäneda, Lehtse). • Tänavavalgustuse suuremates küldes osaline puudumine. • Sadeveesüsteemi puudumine Tapa linnas (lahkvoolne). • Teed on välja arendamata. • Hajaasustuses on puudulik vee- ja kanalisatsioonivõrk. • Kiire interneti puudumine äärealadel. • Planeerimata elamumaad (krundid). • Kruntidel on välja ehitamata kommunikatsioonid. • Tühjana seisvad tootmishooned. • Pandivere kõrgustik, nitraaditundlik ala ja kaitsmata põhjavesi seab piiranguid. • Elanikkonna vähene teadlikkus jäätmekäitlusest ning muutustega ei minda kaasa.
<p>Kasutamata võimalused</p>	<p>Ohud</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Võimalus Kaitseväes viibivate isikute elukoha registreerimiseks Tapa valda. • Elamumaade planeerimine ning vabade maade käibesse laskmine. • Elamufondi kaasajastamine toob energiasäästu. • Tänavate ja teede rekonstrueerimine. • ÜVK süsteemide jätkuv edasiarendamine • Vallale kuuluvate hoonete maksimaalne kasutamine (ristkasutus, õhtused ajad). • Planeeritud elamualad jäävad kasutamata, ei suudeta maha müüa. • Elektrisüsteemide parendamine tõstab varustuskindlust. • Arendada edasi kommunaalmajandusasutust (töötasu, mehitamine ja tehnika). • Tänavavalgustuse korrastamise jätkamine toob energiasäästu. • Vallale kuuluva kinnisvara inventariseerimine ja mittevajaliku võõrandamine. • Logistiline keskus. • Taastuvenergia kasutusele võtmine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ebastabiilne poliitiline olukord ja järjepidevuse puudumine. • Valla tulude vähenemine. • Jätkuv hinnatõus. • Tapa linna soojusettevõtte ebastabiilne käitumine. • Riigi poliitika (tasuta transport ja hüved, nt Tallinnas). • Inimesed kardavad liialt muutusi. • Kaitsmata põhjaveega alaga seotud piirangute suurendamine. • Suurettevõtete sulgemine.

• Loodusturismi võiks rohkem arendada.	

Tabel 1. Valdonna SWOT.

3.1.2. Arenguvajadused

- Rahvastiku vähenemise peatamine ning noorte inimeste Tapa valda elama asumise soodustamine.
- Elukeskkonna kvaliteedi tõstmine avaliku ruumi korrastamise ning kommunikatsioonide, eriti teedevõrgu ning kiire andmeside arendamise kaudu.
- Tapa raudteejaama kaasajastamine.
- Puhkealade väljaarendamine.
- Kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamine.
- Hoonete ja rajatiste energiatõhususe suurendamine.
- Parema ligipääsetavuse ja ohutuse tagamine.
- Inimestel jäätmete sorteerimise teadlikkuse tõstmine.

3.1.3. Arengueesmärgid

- Tapa avalik ruum/kesklinn on uuenenud.
- Korrastatud elamurajoonid ja elamud.
- Kinnisvaraarendus on aktiivne.
- Vaba kaasaegne elamispind on kättesaadav.
- Loodud head ühendus- ja liikumisvõimalused.
- Asfalteeritud külateed ja linnatänavad.
- Valla teid hooldatakse järjepidevalt vastavalt investeringute kavale.
- Kasutusel on kombineeritud elektrijaamad.
- Suuremates külates on tänavavalgustus.
- Hajaasustuse kommunikatsioonid on välja ehitatud.
- Hooned ja rajatised on energiatõhusad.
- Vähenenud jäätmeteke ja suurenenud jäätmeringlus.
- Toimivad ringmajanduse põhimõtted ja elanikkonna keskkonnateadlikkus on tõusnud.

3.1.4. Mõõdikud

Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027+
Väljastatud ehituslubade/ehitusteatiste arv, kasutuslubade/kasutusteatiste arv, projekteerimistingimuste arv	61, 28, 32	78 (74), 34 (83), 25	87 (98), 48 (139), 31	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Korterite ja hoonestatud elamumaaga tehtud ostu-müügitehingute keskmine ja mediaanhind €	16 979	16 814, 52 902	12 725, 53 399	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Tapa keskmine korteri ruutmeetri hind €	598,7	537,51	568,59	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Tamsalu linna keskmine korteri ruutmeetri hind €	227,1	215,16	118,65	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Korterite ja hoonestatud elamumaaga tehtud ostu-müügitehingute arv	762	383	405	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Kogutud olmejäätmete hulk tonni aastas	3 219	2 490	2 375	säilib	väheneb	väheneb	väheneb
Olmejäätmete teke elaniku kohta aastas kg	299	236	224	säilib	väheneb	väheneb	väheneb

Elanike rahulolu keskkonna- ja kommunaalteenustega		6,08		kasvab		kasvab	
--	--	------	--	--------	--	--------	--

Tabel 2. Strateegilise eesmärgi saavutamise mõõdikud.

3.2. TERVE JA HOITUD ELANIK

Peatükis käsitletakse sotsiaalse keskkonna ja rahvastiku tervise suundumusi ja arenguvajadusi. Valdcondlikult kajastatakse puuetega inimeste, eakate, laste ja noorte sotsiaalhoolekande asutusi ja sotsiaalset kaitset, töötute sotsiaalset kaitset, eluasemeteenuseid ja sotsiaalset kaitset riskirühmadele.

3.2.1. Lähtepositsioon 2022

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> Vajalikud teenused on olemas või neid on võimalik sisse osta. Esmatasandi arstiabi olemasolu. Ümbruskonnas on palju hooldekodusid. Hea transpordikorraldus. Meil on vallas tublid tegutsevad MTÜ-d ja organisatsioonid eakatele, lastele jne. Spordirajatiste suur hulk. Kerge ligipääs puhtale looduskeskkonnale. 	<ul style="list-style-type: none"> Puudus eriarstide ja erialaspetsialistide järele. Kriisiolukordadeks vajaliku personali vähesus ja kriisipindade puudumine. Nõrk ennetustöö. Sotsiaaltoetuste suur osakaal. Hooldekodu ülalpidamine on vallale kulukas. Puudub avalik saun (pesemisvõimalus). Munitsipaalkorterid on halvas seisukorras. Puudused tugiisikute süsteemis. Elanike üksindus. Lähedaste inimeste puudumine. Elanike abivajaduse kasv (s.h hooldekoduteenuse vajaduse kasv). Inimeste toimetuleku (sh väikesed sissetulekud, finantskirjaoskus) ja igapäevaelu korraldamise probleemid (suhted, eestkoste, ülalpidamiskohustuse täitmine, vaidlused). Inimeste riskikäitumine (alkoholi liigtarbimine, narkootikumid, tervisealaste korralduste eiramine eriolukorra ajal, rikkumised liikluses). Abivajajate mittemärkamine. Erivajadusega õpilaste arvu kasv. Tsiviilvaidluste kasv perekonnaasjades. KOV piiratud tulud. Kvalifitseeritud personali leidmine sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnas. Riigi jõuetus esmatasandi arstiabi korraldamisel (perearstide konkursid). Vaimse tervise probleemid.
Kasutamata võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> Vabatahtlike kaasamine. 	<ul style="list-style-type: none"> Rahvastiku jätkuv vananemine.

<ul style="list-style-type: none"> • Tervist edendavate tegevuste arendamine/aktiviseerimine. • Koostöö asutuste vahel ja naaberomavalitsustega sotsiaalteenuste osutamisel. • Tapa ujula/sauna rajamine. • Eakate ja erivajadustega inimeste päevakeskuse rajamine. • Tapa Tervisekeskuse kasutamata ruumide rakendamine. • Eakatele toetatud elamise teenuse loomine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uued kriisid, sh koroonapandeemia kordumine. • Laste ja noorte tugiteenuste vajaduse kasv. • Elu läheb kallimaks, vaesus süveneb. • Inimeste teadlikkus tervisest ja vastutus oma tervise eest. • Riskiperede suur arv. • Digiteenuste ja kommunikatsioonitehnoloogia areng. Samas oodatakse kontakti teise inimesega. • Valla eestkostel on palju inimesi. • Odav kinnisvara meelitab toimetulekuraskustega inimesi. • Sõltuvusprobleemidega inimeste arvu kasv. • Külaelu hääbumine.
---	---

Tabel 3. Valdtkonna SWOT.

3.2.2. Arenguvajadused

- Vajaduspõhiste teenuste süsteemi väljatöötamine ja rakendamine.
- Ennetav tegevus ja kohustuste selgitamine sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnas.
- Kohapealse noorsoopolitseiniku olemasolu tagamine vallas.
- Eakate ja erivajadustega inimeste iseseisva hakkamasaamise soodustamine.
- Haridusasutuste tugispetsialistide arvu suurendamine.
- Spetsialistide motiveerimine.
- Sotsiaalvaldkonna valmiduse tagamine kriisidega toimetulemiseks.
- Hooldekodu reorganiseerimine.
- Ligipääsetavuse tagamine digitaalses keskkonnas (s.h valla veebilehed ja digiteenused).
- Kogukonna kaasamine ja aktiveerimine (teenuste osutamise üleandmine).
- Tervislike eluviiside ja terviseteadlikkuse tõstmine ning vaimse tervise toetamine igas vanusegrupis.

3.2.3. Arengueesmärgid

- Vallas on jätkusuutlikud esmatasandi tervishoiuteenused.
- Olemasolevad ja uued munitsipaalkorterid on kaasaegsed.
- HEV lastele on tagatud vajalikud tugiteenused vallas.
- Riskiperede toimetulek on tagatud.
- Toimetulekutoetuse saajaid on minimaalselt.
- Erinevad asutused ja sektorid teevad omavahel koostööd.
- Valda tulevad tööle vajalikud arstid, õed, spetsialistid.
- Rakendatud on isikukesksed ja võimalikult kaua kodus hakkamasaamist toetavad teenused.
- Sotsiaalprobleemide süsteemne ja pidev ennetamine ning sotsiaalhoolekande süsteemi arendamine. Tõhus võrgustikutöö ja varane märkamine ennetavad raskemaid probleeme.
- Sotsiaaltoetuste ja –teenuste kättesaadavuse parandamine ning nende pidev arendamine ja uute vajalike teenuste loomine. Teenused ja toetused on paindlikud ja igale abi vajavale

inimesele on tagatud tema isikupäraseid vajadusi arvestav tugi, mis võimaldab tal maksimaalselt iseseisvalt toime tulla.

- Avalikud hooned on ligipääsetavad, sh liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele, ning kõik avalikud teenused on võrdselt kättesaadavad.
- Sotsiaalteenuste osutamiseks vajalik tööjõud on tagatud ja taristu välja arendatud.
- Hea koostöö tervishoiu valdkonna arendamisel.
- Väärtustatud tervis ja tervislikud eluviisid ning elanike terviseteadlikkus on tõusnud.

3.2.4. Mõõdikud

Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027+
Toimetulekutoetust saavate leibkondade arv	133	150	237	säilib	väheneb	väheneb	väheneb
Väljamakstud keskmine toimetulekutoetuse summa €	232,99	323,02	393,39	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Töötute inimeste arv	406	429	455	säilib	väheneb	väheneb	väheneb
Elanikkonna rahulolu sotsiaal- ja tervishoiusüsteemiga		4,92		kasvab		kasvab	

Tabel 4. *Strateegilise eesmärgi saavutamise mõõdikud.*

3.3. AVATUD, TARK JA KAASAV JUHTIMINE

Avatud, tark ja kaasav juhtimine käsitleb valla juhtimise, planeerimise, kriisireguleerimise, kaasamise, vabaihenduste, vallaelanike ja Kaitseväe nii seadusloomes kui arendustegevuses osalemist ning mainekujundust.

3.3.1. Lähtepositsioon 2022

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Avatud ja avalik valitsemine. • Optimaalne vallavalitsuse struktuur suhtes valla suurusega. • Oluline riigikaitsealine tugipunkt. • Hea koostöö Kaitseväe, Kaitseinvesteeringute keskuse ja Kaitseministeeriumiga. • Põhiteenused toimivad hästi. • Tugevad partnerid kriisireguleerimisel vallas - Päästeamet, Politsei, Kaitsevägi. • Sotsiaalteenused on kuluefektiivsed. • Nähtavus avalikkusele tänu asukohale, Kaitseväe ja NATO liitlaste kohalolekule. • Raudtee ja Kaitseväe investeeringud piirkonda. • Kaasav eelarve. • Stabiilne maksumaksjate arv. • Tulumaksu laekumise tõusutrend. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tööealise elanikkonna vähenemine. Maksuraha väljavool. • Poliitilise kultuuri nõrkus. • Volikogu komisjonide vähenenud panus. • Arengukava ja eelarvestrateegia mittejälgimine (volikogu). • Kogukondade kaasamine on nõrk, ka kogukondade võimekus KOV partnerina on nõrk. • Vallavara revisjon on tegemata. • Tugevusvaru puudumine administratiivsel ressursil. • Ühisosa on väike valla eri piirkondade vahel, ühtse identiteedi puudumine. • Suur avaliku sektori osakaal töödajana (Kaitsevägi, sotsiaalvaldkond). • Paljud munitsipaalomandis olevad hooned on alakasutatud. Kaasnevad püsikulud koormavad eelarvet. Puudub valla hoonete jätkusuutlik plaan.

	<ul style="list-style-type: none"> • Tehniline valmisolek kriisideks on nõrk – side, hoiatus, energia. Varjumiseks puuduvad võimekused ja rajatised. • Projektide taotlemiseks puudub allasutustes kompetents ja ajaline ressurss. • Investeeringuteks vahendite nappus.
Kasutamata võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Tallinna lähedus. • Mainekujundus, turundus, kommunikatsioon. • Kaitseväe kaasamine kohaliku ettevõtluse arengusse. • Vallavara inventuur ja mittevajaliku võõrandamine. • Valla asutuste restruktureerimine (muuseumid, vallavalitsus). • Parimate praktikate hankimine välissuhtluse kaudu. • Hoolekandeteenuste erastamine. • Kodanikuühiskonna arendamine ja kaasamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poliitilised mullistused. • Ebajärjekindlus pikaajaliste eesmärkide järgmisel. • KOV tööandjana konkurentsivõime langemine tööjõuturul (palk eeskätt). • Rahvaarvu vähenemine. • Noorte lahkumine. • Elanike, sh maksumaksjate arvu vähenemine. • Riigi regionaalpoliitika, vastuolulised seadused ja maksupoliitika. • Valla tulude vähenemine maksubaasi vähenemisest lähtuvalt (inimesed ja ettevõtted), samaaegselt kulud kasvavad. • Pikaajalise eesmärgistatud visiooni mitteteadvustamine.

Tabel 5. Valdkonna SWOT.

3.3.2. Arenguvajadused

- Tapa valla strateegilise planeerimise ja juhtimise tõhustamine. Eesmärgipärase, teadmispõhise ja kaasava otsustusprotsessi loomine ja juurutamine, tegevuste tulemuste analüüs ning kommunikatsioon.
- Läbipaistev juhtimine, infovahetus, ühiste eesmärkide saavutamiseks koostöö tegemine.
- Pikaajalise visiooni ning eesmärkide järgimine üle valimisperiodide.
- Arengukavade sihikindel, seotud ja monitooritud elluviimine.
- Laustoetamise lõpetamine kõikides valdkondades. Toetamine peab olema sihitud ja vajadusepõhine.
- Võimaluste otsimine valdkondade lisarahastamiseks (maakonna ja riigi tasandil).
- Valdkondade vahelise koostöö tõhustamine ja kommunikatsiooni tõhustamine elanike ja partnerite teavitamiseks ja kaasamiseks otsustusprotsessidesse. Kaitseväelaste sidususe suurendamine KOViga.
- Objektide/taristu haldamise liigse tsentraliseerituse vähendamine ja kättesaadavuse parandamine.
- Koostöö algatamine ja arendamine teiste omavalitsustega nii Eestis kui välismaal.
- Vallavara energiatõhususe tõstmine.
- Maksubaasi suurendamine.
- Kulude optimaalne planeerimine, sh toetuste süsteemi korrastamine.
- Koostöö suurendamine vabauhendustega valla arengusse panustamisel ning teenuste pakkumisel ja arendamisel.

- Koostöö tegemine riigiasutustega (eeskätt Kaitseväge), sh erinevate ennetusprogrammide rakendamisel ning elutähtsate teenusete osutamisel ja arendamisel.
- Sädeinimeste tunnustamine.
- Valla positiivse kuvandi loomine.

3.3.3. Arengueesmärgid

- Poliitiline ning valitsemiskultuur rajaneb koostööl ja lugupidamisel, järgitakse pikaajalist visiooni ja eesmärke ning valda arendatakse ühtlaselt.
- Valla ja valdkondlikud arengukavad on sidusalt ja plaanipäraselt ellu viidud.
- Valla kinnisvaraomand on optimeeritud avalike ülesannet täitmiseks, hooned on efektiivsed, energiasäästlikud ja riskasutuses.
- Toimib säästlik ja otstarbekas ressurside kasutamine.
- Tapa valla kogukonnad on aktiivsed partnerid omavalitsusele, piirkonnad on leidnud ühisosa ning kujunenud valla identiteet. Kodanikuühiskond on aktiivne, iseorganiseeruv ja isemajandav.
- Suhtlemine vallaasutustega on kiire ja paindlik.
- Hallatavate asutuste struktuur ja toimimine on optimaalne.
- Elanikkond on hästi ette valmistatud hädaolukordadeks.
- Vallasisene, maakondlik, siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö on aktiivne ja tulemuslik.
- Valla maine on positiivne.

3.3.4. Mõõdikud

Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027+
Rahvaarv	10 901	10 549	10 628	10 599	säilib	säilib	kasvab
Sündide arv aastas	86	99	71	säilib	säilib	säilib	kasvab
Loomulik iive	-127	-104	-101	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Sisseränne	88	773	499	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Väljaränne	62	486	412	väheneb	väheneb	väheneb	väheneb
Kaasava eelarve maht €	20 000	20 000	20 000	0	20 000	20 000	kasvab
Kaasava eelarve menetluses esitatud ettepanekute arv	14	2	3	0	kasvab	kasvab	kasvab
Kaasava eelarve hääletamisel osalenute arv	965	313	509	0	kasvab	kasvab	kasvab
Elanike rahulolu valla juhtimisega		4,7		kasvab		kasvab	

Tabel 6. Strateegilise eesmärgi saavutamise mõõdikud.

3.4. KONKURENTSIVÕIMELINE HARIDUS JA ELUKESTEV ÕPE NING MITMEKESINE JA ELAMUSTEROHKE VABAAJA TEGEVUS

Antud punkt käsitleb järgmisi teemasid: haridus- ja kultuurikeskkonna arengu suundumused ja arenguvajadused, lasteaiad, koolid, täiskasvanute täiendkoolitus, huviharidus ja huvitegevus, hariduse tugiteenused ja noorsootöö, spordivaldkond, vaba aja tegevused, raamatukogud, muuseumid ja muud ühiskonna tegevused.

3.4.1. Lähteprintsioon 2022

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Kodulähedase hariduse kättesaadavus. • Lasteaias on piisavalt kohti. • Mitmekülgne huviharidus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vähene finantseerimine. • Nõrk palgastrateegia.

<ul style="list-style-type: none"> • Keelekümblusmetoodika väljaarendamine (muukeelsete laste emakeele arengu toetamine). • Raamatukogude põhiteenused on tasuta ja kõikidele sihtrühmadele. • Hariduse jätkusuutlik finantseerimine. • Traditsioonide hoidmine (sünnimused). • Korrastatud kultuuri/spordi, vaba aja taristu ja keskkond. • Seltsitegevus on toetatud, projektid, toetused. • Valla arengukavas on olemas punkt noorsootöö arengukava koostamiseks, mis näitab valla huvi ja oskust väärtustada noorsootööd olulise noorte arengule kaasaaitava valdkonnana. • Hästi toimivad huviringid, noortel on mitmekesised võimalused oma oskuste arendamiseks huvitegevuste ja huvihariduse kaudu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Töötajate vanuseline koosseis – vanemate töötajate kõrge osakaal. • Valdkondlike arengukavadega ei arvestata. • Valmiduse puudumine eestikeelse hariduse pakkumiseks muukeelsetele. • Infrastruktuur ei toeta asutustevahelist koostööd. • Hoonete seisukord – rekonstrueerimist vajab kogu haridusvõrgustik. • IKT toe vähesus. • Kvalifikatsiooninõuete täitmise puudulikkus. • Projektide taotlemiseks puudub allasutustes kompetents ja ajaline ressurss. • Spetsialistide/ekspertide hinnangute ja soovitude puuduse tunnetamine (ehitus, projektid, IT, finants). • Hoonete madal energiatõhusus ning plaani ja rahalise vahendite puudumine rekonstrueerimiseks. • Vald on suur ning selles on mitmeid paikkondi, kus noortel on erinevad võimalused noorsootöös osalemiseks. • Ebavõrdsed võimalused avatud noorsootöös osalemiseks erinevate piirkondade noortele. • Ülevaade noorsootöö võimalustest vallaüleselt on kesine. • Noorte info-ja nõustamisteenused ei ole noortele kättesaadavad. • Noorte vähene kaasamine. • Noorsootöö alarahastus ja töötajate puudus. • Ehitus-, remont- ja hoolduspersonali puudus. • Olemasoleva kompetentsiga mitteamvestamine.
<p>Kasutamata võimalused</p>	<p>Ohud</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Asutustevaheline koostöö, piirkonna õpivõimaluste kasutamine. • Kompetentside jagamine, ühiskoolitused, täiskasvanuharidus. • IKT vahendite jagamine ja rentimine omamise asemel. • Noorte määratlemine olulise sihtgrupina valla arengu kavandamisel ning spetsialistide kasvatamisel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Finantseerimise vähenemine. • Välismõjudega kohanematus. • Rahvastiku vananemine. • Spetsialistide ja sädeinimeste jätkuv puudus. • Uuendustega mitte kaasatulemine. • Noored ei ole piisavalt motiveeritud.

<ul style="list-style-type: none"> Noorsootöötajate koolitamine ja tunnustamine. 	
---	--

Tabel 7. Valdkonna SWOT.

3.4.2. Arenguvajadused

- Haridusasutuste võrgu korrastamine.
- Haridus- ja noorsootöösutuste füüsilise keskkonna kaasajastamine.
- Riigikaitseõpetuse vabatahtliku õppekava arendamine üldhariduskoolides.
- Üleminek eestikeelsele õppele.
- Haridus- ja kultuuriteenuste ühtlane jaotamine valla erinevate piirkondade vahel.
- Palgastrateegia ülevaatamine.
- Kakskeelse kogukonna haridusprobleemide lahendamine.
- Vältimatute ja probleemide ennetamiseks vajalike kulude katmise tagamine.
- Elukestva õppe võimaluste mitmekesistamine.
- Kultuurilise mitmekesisuse hoidmine.
- Formaals- ja mitteformaalhariduse lõimimine.
- Haridus-, kultuuri- ja spordivaldkonna töötajate väärtustamine ning järelkasvu motiveerimine.
- Noorsootöö regulaarne kvaliteedihindamine.
- Noorte kaasamine otsustusprotsessidesse.
- Selgema ülevaate süsteemi loomine valla noorsootöö võimalustest ning noortele info- ja nõustamisteenuse kättesaadavusest.
- Nutika ja mobiilse noorsootöö rakendamine.
- Võrgustikutöö asutuste ja koostöö noortekeskuste vahel.
- Noorsootöötajate täiendkoolitamine ja tunnustamine.
- Valla huvitegevuse mitmekesistamine.
- NEET- noorte osakaalu vähendamine.

3.4.3. Arengueesmärgid

- Tagatud olemasoleva haridusvõrgustiku stabiilne areng põhikooli osas.
- Säilitatud kvaliteetse gümnaasiumihariduse võimaldamine vallas ning optimeeritud ressursikasutus (hooned, personal).
- Toimiv kvaliteedisüsteem.
- Valla haridus-, huviharidus, noorsootöö ja kultuuriasutustes töötab professionaalne ja motiveeritud personal.
- On välja töötatud kaasaegne õpetajate, noorsootöötajate ning treenerite tööaja ja palgakorralduse mudel.
- Igale lapsele on tagatud lasteaia- või hoiukoht ning arengut toetav õpikeskkond.
- Haridus- ja noorsootöösutuste füüsiline keskkond on kaasaegne, turvaline ning õppija ja noore arengut toetav.
- Toimiv ja tulemuslik asutustevaheline koostöö.
- Huvihariduse omandamise võimalused on mitmekülgsed ja tagatud kõigile soovijatele.
- Vallas on loodud mitmekesised võimalused elukestvaks õppeks.
- Toimib mitmekülgsed võimalusi loov süsteemne ja innovaatiline ülevallaline noorsootöö.
- Loodud on vallale üleselt võrdsed võimalused avatud noorsootöös osalemiseks erinevate piirkondade noortele valla allasutuse loomisega noortetubade ja -keskuste tegevuse koordineerimiseks.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

- Vallas on toimiv noortekogu ning noored on kaasatud otsustusprotsessidesse.
- Erivajadustega noortele on loodud võimalused noorsootöös osalemiseks.
- NEET-noorte teenus on jätkuv.
- Tapal on spordikompleks ujulaga.
- Tugevad ja jätkusuutlikud kultuuritraditsioonid.

3.4.4. Mõõdikud

Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027+
Õpilaste arv koolides	1 148	1 188	1 133	1 072	säilib	säilib	säilib
Laste arv lasteaedades	506	532	499	507	kasvab	kasvab	kasvab
Lasteaia või -hoiukoha saanute arv soovijatest, sõimekohtade soovijatest %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Õpetajate arv alushariduses	79	77	76	80	säilib	säilib	säilib
Õpetajate arv üldhariduses	172	177	183	172	säilib	säilib	säilib
Noorte (kuni 30-aastaste) õpetajate osakaal lasteaedades	11%	8%	12%	11,2%	kasvab	kasvab	kasvab
Noorte (kuni 30-aastaste) õpetajate osakaal üldhariduskoolides	5,2%	7,3%	12%	8,1%	kasvab	kasvab	kasvab
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate osakaal alushariduses %	83,5%	85,7%	85,5%	86,2%	kasvab	kasvab	kasvab
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate osakaal põhihariduses %	72,6%	62,7%	69,4%	70,2%	kasvab	kasvab	kasvab
Tapa valla noorsootöö teenused on „edasijõudnu“ tasemel		2	3	3	4	4	4
Noortekeskuste tegevuskohtade arv	4	4	4	6	6	6	6
Otsuste tegemisse kaasatud noorte arv	20	20	20	20	kasvab	kasvab	kasvab
Õpilaste arv Tapa Valla Spordikoolis	313	268	310	272	säilib	säilib	kasvab
Õpilaste arv Tapa Muusika- ja Kunstikoolis	219	193	207	176	säilib	säilib	kasvab
Spordiobjektide arv	27	27	40	42	kasvab	kasvab	kasvab
Külastuste arv valla spordiasutustes	19 498	27 331	31 602	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Elanike rahulolu hariduse ja huvihariduse kvaliteediga		5,98			kasvab	kasvab	kasvab
Elanike rahulolu kultuuri, spordi ja vaba ajaga		5,86				kasvab	

Tabel 8. *Strateegilise eesmärgi saavutamise mõõdikud.*

3.5. UUENDUSLIK JA MITMEKESINE ETTEVÕTLUS NING ATRAKTIIVNE KÜLASTUSKESKKOND

Antud punkt hõlmab majanduskeskkonna arengu suundumusi ja arenguvajadusi, kajastatud on ettevõtlusalad, tingimused ettevõtluskeskkonna arenguks, töökohad ja tööhõive.

3.5.1. Lähtepositsioon 2022

Tugevused	Nõrkused
<ul style="list-style-type: none"> • Soodne geograafiline asukoht (ühistransport, raudtee läbib valla suuremad asulad). • Investorite huvi kasv. • Riigiasutused tööandjana, suur osakaal maakonnaga teiste piirkondadega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna vananemine ja vähenemine. • Madal ettevõtlusaktiivsus võrreldes naabritega. • Tapa valla töötasu on maakonna keskmisest madalam.

<ul style="list-style-type: none"> • Kaitseväe paiknemine piirkonnas (oluline tööandja). • Raudtee ja Kaitseväe investeeringud piirkonda. • Ettevõtlusaktiivsuse kasv. • Kinnisvara nõudluse ja hindade kasv. • Töökohtade olemasolu maapiirkondades. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifitseeritud tööjõu puudus. • Madal kogukonna aktiivsus. • Kõrgtehnoloogiliste ettevõtete vähesus. • Suurettevõtluse puudumine. • Kaitseväe teenistujate vähene sidusus piirkonna ettevõtlusega. • Tapa raudteejaama halb olukord.
Kasutamata võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtlusalade arendamine. • Tööjõu kaardistamine. • Tootmismaade planeerimine ning vabade maade käibesse laskmine. • Võimalike investorite (kinnisvara) valda tulemine. • Koostöö Kaitseväega. • Koostöö erasektoriga. • Turismivaldkonna arendamine. • Sädeinimeste tegevuste toetamine. • Külakogukondade koostöö sotsiaalse ettevõtluse arendamisel. • Raudteejaamade kasutus. • Olemasolevate tootmisalade kasutusele võtmine. • Porkuni Paemuuseumi arendamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kriisid, reostus. • Julgeoleku oht. • Surve eelarve püsikulude kasvule. • Elanikkonna vananemine, abivajajate kasv. • Kasutusest väljalangenud kinnisvara kasv.

Tabel 9. Valdkonna SWOT.

3.5.2. Arenguvajadused

- Tööealise elanikkonna vähenemise peatamine.
- Ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse suurendamine - ettevõtlusega seotud infrastruktuuri ja toetava keskkonna arendamine.
- Valda uue ettevõtluse toomise soodustamine.
- Kõrgema lisandväärtusega töökohtade loomise soodustamine.
- Ettevõtlusaktiivsuse tõstmine.
- Noorte ettevõtlikkuse toetamine läbi omaalgatusprojektide.
- Erinevate ettevõtluskeskkonna osaliste omavahelise koostöö soodustamine, sh järjepideva koostöö tegemine Kaitseministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga.
- Sotsiaalse ettevõtluse arengu soodustamine kogukondades.
- Turismiteenuste ning terviklike turismitoodete väljaarendamine.
- Jänedal, Porkunis ja Metsamõisas loodusturismi ning ajaloo turundamine ja eksponeerimine.

3.5.3. Arengueesmärgid

- Tapa vald on hea koht investeerimiseks.
- Tapa vallas on hästi tasustatavad töökohad.
- Valla turismisihtkohad on atraktiivsed.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

- Tapa vald on partner ettevõtluse ja turismi arendamise ühisprojektides Eestis ja rahvusvahelisel tasemel.
- Tugevad kogukonnad.

3.5.4. Mõõdikud

Näitaja	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027+
Ettevõtete arv	646	658	707	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu	1 213	1 391	1 479	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Brutotulu suhe maakonna keskmisesse	98,0%	95,0%	103,0%	säilib	säilib	säilib	kasvab
Brutotulu suhe Eesti keskmisesse	84,8%	85,3%	90,3%	säilib	säilib	säilib	kasvab
Tööhõive määr	34%						
Elanike rahulolu ettevõtluskeskkonnaga		4,62				kasvab	

Tabel 10. Strateegilise eesmärgi saavutamise mõõdikud.

4. TAPA VALLA TEGEVUS- JA INVESTEERINGUTE KAVA 2025-2029

KVALITEETNE, VÄÄRTUSLIK, TURVALINE JA KUTSUV ELUKESKKOND							
Tegevused ja investeeringud	Maksumus (tuhat EUR)					Rahastusallikas	Vastutaja
	2025	2026	2027	2028	2029		
Tegevused:							
Potentsiaalsetele elanikele suunatud motivatsiooni paketi koostamine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Maa ostu-müügi korraldamine (riigilt omavalitsusele, võõrandamine valla poolt)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Koostöö korteriühistutega ning nende nõustamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Valla territooriumi kortermajade ühtse kontseptsiooniga välislahenduse loomine	Tegevuskulu	Tegevuskulu				Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Tsiviilkaitsevarjendite kaardistamine	Tegevuskulu					Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Elanike kriisinõustamine, koolitamine ja –teavitustöö korraldamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Vallaülese kiiruspiirangute süsteemi parendamine koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Kiiruskaamerate paigaldamise vajaduse	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

kaardistamine ja paigaldamise korraldamine koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga (Assamalla, Moe, Vajangu)							
Tihedama koostöö loomine vallas asuvate vabatahtlike päästjate komandodega	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Investeeringud:							
Teehoiukava elluviimine, sh	500	500	500	500	500	Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa Pikk tn ja Tamsalu Tehnika tn II etapp	x					Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa Pikk tn – Paide mnt		x				Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa 1. Mai pst, Tamsalu Kooli tn			x			Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa Ambla mnt – Paide mnt				x		Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa Kooli tn					x	Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Uudeküla-Porkuni ja Jäneda kergliiklusteede ehitamine						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa keskväljaku ja Pika tänava ehitamine						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Porkuni piirkonna arendamine						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tamsalu jäätmejaama kaasajastamine						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa valla elamukruntide arendamine						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Vajangu keskusehoone projekteerimine						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Hajaasustuse programmi jätkamine	20	20	20	20		Valla eelarve	Vallavanem
Projektipõhised ja perspektiivsed tegevused ja investeeringud:							
<i>Uute elamupiirkondade infrastruktuuri ehitamine</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond, arendusspetsialist</i>
<i>Üürielamu ehitamine Tapal</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond, arendusspetsialist</i>
<i>Tapa Männikumäe arendamine</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond, arendusspetsialist</i>
<i>Avaliku ruumi parendamine suuremates külakeskustes</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Külaseltsid, abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Külakeskuste ja -platside (sh spordirajatiste) rekonstrueerimine suuremates külakeskustes</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused</i>	<i>Külaseltsid</i>
<i>Vajangu keskushoonele ligipääsu tagamiseks vajalike kaldteede ehitus ja treppide renoveerimine</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Bussipeatuste kaasajastamine (sh Porkuni, Assamalla, Moe, Vajangu, Lehtse, Kullenga, Piisupi ja Loksa paikkonnad)</i>	<i>Projektipõhine</i>					<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Külaseltsid, abivallavanem, haldusosakond</i>

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

<i>Tänavavalgustuse ehitamine ja rekonstrueerimine suuremates külakeskustes</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Külaseltsid, abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Teiste kergliiklusteede projekteerimine ja ehitamine, sh Tamsalu-Sääse jt</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Toetused, valla eelarve</i>
<i>Jäneda Lossi -Jäneda ambulatooriumi maja - Jäneda Kooli vahelise jalakäijate tee ja seal asuvate sildade korrastamine/ rekonstrueerimine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Toetused, valla eelarve</i>
<i>Vee ja kanalisatsiooni võrgustiku uuendamine paikkondades (Põdrangu, Lehtse)</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, Tapa Vesi</i>	<i>OÜ Tapa Vesi</i>
<i>Müra leevendusmeetmete rakendamine Tapa linnas</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Ühtsete tänavasiltide paigaldamine vallaüleselt</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Ühtsete infotahvlite paigaldamine vallaüleselt</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Jäätmekogumispunktide täiustamine paikkondades erinevate jäätmeliikide kogumismahutitega ning mahtude või tühjendamissageduse suurendamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

<i>Tamsalu jäätmejaama kaasajastamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Olemasolevate võimalike varjumiskohtade kaasajastamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tamsalu kultuurimaja (Sõpruse tn 3) taga kasutusest väljas oleva tuletõrjevõhoidla rekonstrueerimine Tapa Vallahoolduse vajadustele vastavaks lao- ja garaažihooneks</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tamsalu päästekomandole uue hoone ja kerksuskeskuse rajamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Jäneda mõisahoone energiatõhususe suurendamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tapa ja Tamsalu kalmistute kivisillutise /piirdeaia rajamine</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tavandimajade rekonstrueerimine</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>

Tabel 11. Tegevuskava 1. strateegilise eesmärgi täitmiseks.

TERVE JA HOITUD ELANIK							
Tegevused ja investeringud	Maksumus (tuhat EUR)					Rahastusallikas	Vastutaja
	2025	2026	2027	2028	2029		
Tegevused:							
Sotsiaalvaldkonna spetsialistide erialase	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus-

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

koolitusprogrammi väljatöötamine ja rakendamine, sh uute kompetentside õpetamine (lepitamine, psühholoogia)							ja sotsiaalosakond
Palga- ja motivatsioonisüsteemi väljatöötamine spetsialistidele	Tegevuskulu					Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Ennetustöö tegemine sõltuvusprobleemidega inimeste arvu kasvu vältimiseks	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Uute sotsiaalteenuste (lepitamine, erinevad nõustamised, tugiisiku teenus, psühholoogiline abi, tervishoiuteenustega integreerimine, koduteenuste uuendatud paketid, väljaspool kooliruumi asuv noorte nõustamistuba) süsteemi väljatöötamine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Koduteenuse, hooldekodu ja eluruumi tagamise kombineeritud teenuse (sotsiaalkeskus, kogukonnas kooselamine) väljatöötamine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Eakate päevakeskuse ja kultuurikeskuse kombineeritud teenuse (sh	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus-

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

huvitegevused meestele, „Elu peale tööd“ programm) väljatöötamine ja rakendamine							ja sotsiaalosakond
Haridusasutuste tugispetsialistide arvu suurendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu			Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Hooldekodu reorganiseerimine: tasuvusanalüüs, alternatiivide otsimine, sh võimaluse kaalumise lõpetada valla poolt hooldekodu teenuse osutamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Sotsiaaltöö „kiirabi“ loomine, sh abivajajatest teavitamine ja tervishoiuteenustega integreerimine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Alustavate perearstide jt tervishoiutöötajate toetamine (sh vaimse tervise õde)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Koostöö tegevused teiste KOVidega ühiste teenuste kujundamiseks ja osutamiseks	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Vabatahtlike võrgustiku loomine teenuste osutamiseks	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Sotsiaalvaldkonna õppepäevakute korraldamine kriisidega toimetulemiseks	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Liikumisharrastuse propageerimine, sh tervisespordirajatiste jätkuv arendamine lähtuvalt eakate ja erivajadusega inimeste vajadustest	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Digioskuste koolituste korraldamine elanikele (ID kaardi kasutamine, digiloost vaksineerimispassi allalaadimine või printimine jt digiteenused)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Sotsiaalosakonna kolimine	Tegevuskulu					Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Investeeringud:							
Rakvere Haigla tegevuse toetamine	40	45	50	55	55	Valla eelarve	Osakonna juhtaja, haridus- ja sotsiaalosakond
Projektipõhised ja perspektiivsed tegevused ja investeeringud:							
Hooldekodu reorganiseerimine eakate kommunikatsiooni või teenusmaja rajamine		Projektipõhine				Toetused, valla eelarve	Osakonna juhtaja, haldusosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

<i>Vallale kuuluvate munitsipaaleluruumide inventariseerimine, mittevajaliku lammutamine ja vajaliku korrastamine</i>		<i>Perspektiivne</i>	<i>Valla eelarve</i>	<i>Osakonna juhtaja, haldusosakond</i>
<i>Tamsalu perearsti ruumidele ligipääsu lifti ja invatõstuki ehitamine</i>		<i>Projektipõhine</i>	<i>Projektipõhine</i>	<i>Osakonna juhtaja, haldusosakond</i>

Tabel 12. Tegevuskava 2. strateegilise eesmärgi täitmiseks.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

AVATUD, TARK JA KAASAV JUHTIMINE							
Tegevused ja investeringud	Maksumus (tuhat EUR)					Rahastusallikas	Vastutaja
	2025	2026	2027	2028	2029		
Tegevused:							
Vallale kuuluva kinnisvara kaardistamine, tegevuste ümberpaigutamine hoonete vahel ja mittevajaliku vara võõrandamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond, arendusspetsialist
Valla arengu strateegiline planeerimine ja juhtimine – koolituste läbiviimine allasutuste arengukavade koostamiseks ning arengukavade ühtse struktuuri loomine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Valla kõikide asutuste, sh vallavalitsuse, kvaliteedijuhtimise loomine ning rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Ametnike ja töötajate kompetentside tõstmine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt, paberivaba dokumendihalduse ja e-teenuste arendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Infotehnoloogia-spetsialist
Energiatõhususe ekspertiiside, auditite ja kava koostamine valla hoonetele ja rajatistele	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tasuvusuuringud valdkonniti	Tegevuskulu					Valla eelarve	Vallavanem
Järjepideva rahaliste vahendite tagamine vallale kuuluvate hoonete, rajatiste ja muude ehitiste hooldusremondi teostamiseks. Hooldusplaanide sisseseadmine.	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Finantsspetsialist (osakonna juhataja)
Väiksemate vallaasutuste või vallaruumides olevate MTÜ koondamine suurematesse valla hoonetesse (nt Tapa Muuseum, Tamsalu Muuseumisõprade Selts, Lastekaitse Ühing, Puuetega Inimeste Koda, Noortekeskus Moel koondada keskustesse, aga tagada ligipääsetavus teenusele mobiilse noorsootöö abil)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa valla muuseumite töö reorganiseerimine	Tegevuskulu					Valla eelarve	Vallavanem
Toetuste süsteemi korrastamine	Tegevuskulu					Valla eelarve	Vallavanem
Tõhusa kriiside ennetus- ja koostöö tagamine valdkondade vahel	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem, osakonna juhtaja

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Abinõude rakendamine erinevateks kriisideks valmisoleku tagamiseks ja nendega toimetulekuks	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem, osakonna juhtaja
Koostöö arendamine partnerorganisatsioonidega Eestis ja välismaal	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Kaasamise kava väljatöötamine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem, osakonna juhtaja
Vallaelanike kaasamine ja neilt tagasiside saamine läbi küsitluste korraldamise	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem, arendusspetsialist
Tunnustamine ja tänuürituste korraldamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Koostöö kogukondadega – ümarlauad, arenguseminarid jt	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Valla maine- ja turundusstrateegia ning -plaani väljatöötamine ja rakendamine, sh kampaaniate läbiviimine Tapa valda elama ja tööle asumiseks, vallameedia arendamine – ajalehe toimetuse loomine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Avalike suhete spetsialist
Investeeringud:							
Kaasava eelarve protsessi jätkamine ja arendamine	20	20	20	20	20	Valla eelarve	Vallavanem

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Energiasäästumeetmete rakendamine munitsipaalhoonetes						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Projektipõhised ja perspektiivsed tegevused ning investeeringud:							
<i>Tapa keskushoone ehitamine</i>	<i>Perspektiivne</i>					<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tamsalu halduskeskuse hoone ruumide välja rentimine või perspektiivis hoone võõrandamine</i>	<i>Perspektiivne</i>					<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>

Tabel 13. Tegevuskava 3. strateegilise eesmärgi täitmiseks.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

KONKURENTSIVÕIMELINE HARIDUS JA ELUKESTEV ÕPE NING MITMEKESINE JA ELAMUSTEROHKE VABA AJA TEGEVUS							
Tegevused ja investeeringud	Maksumus (tuhat EUR)					Rahastusallikas	Vastutaja
	2025	2026	2027	2028	2029		
Tegevused:							
Haridusasutuste võrgu arendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Haridusasutuste kvaliteedijuhtimise põhimõtete loomine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu			Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Mittestatsionaarse õppe säilitamine gümnaasiumiõppes	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Riigikaitse õppekava väljatöötamine ja rakendamine üldhariduskoolides koostöös Kaitseministeeriumi ja HTM	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Haridusasutuste palgastrateegia koostamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu				Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Asutuste juhtide regulaarse ümarlaua ja teemakoolituste korraldamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Koolitusvajaduste kaardistamine ja koolituste läbiviimine pedagoogilisele personalile, kultuuri- ja spordivaldkonna ning noorsootöötajatele	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja
Stipendiumide väljastamine pedagoogilisele personalile	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus-sotsiaalosakond ja

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Valla, kooli ja kohaliku kogukonna koostöös leida võimalusi kooli ja lasteaia atraktiivsemaks muutmisele (sh külastades ka positiivseid eeskujusid teistes Eesti piirkondades)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus- ja sotsiaalosakond
Huvi- ja spordiringide ning muusikakooli osavõttasude süsteemi korrastamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus- ja sotsiaalosakond
Tapa ujulaga vabaajakeskuse kontsessioonilepingu sõlmimine	Tegevuskulu	Tegevuskulu			Tegevuskulu	Valla eelarve	Vallavanem
Haridus-, kultuuri- ja spordi ning noorsootöövaldkonna töötajate motivatsioonisüsteemi loomine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus- ja sotsiaalosakond
Selgema ülevaate süsteemi loomine valla noorsootöö võimalustest ning noortele info- ja nõustamisteenuse kättesaadavusest	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus- ja sotsiaalosakond
Ülevallalise noortevaldkonna tegevuskava koostamine ja rakendamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Abivallavanem, haridus- ja sotsiaalosakond
Investeeringud:							
Tapa linna algkoolihoone konserveerimine						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa uue lasteaia eelprojekti koostamine						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa kooli Pargi maja lifti ehitus	200 000					Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond
Tapa valla Gümnaasiumi (Kotli) hoone renoveerimine, inventari soetamine ja parkla renoveerimine	250 000	3 600 000				Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Tapa linna vabadussamba rajamine	50	100				Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Jäned spordihoone soojustamine						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Energiasäästumeetmete rakendamine munitsipaalhoonetes	1 600 000	590 000	80 000			Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Tamsalu Säase linnaosa korvpalliväljak						Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond	
Tapa linna keskväljaku rekonstrueerimine		3 500 000				Valla eelarve	Abivallavanem, haldusosakond	
Tapa ujulaga vabaajakeskuse projekteerimine						Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Statsionaarse katusega vabaõhulava 100 Tamme parki	150 000	200 000				Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Tamsalu kultuurimaja pargi korrastamine	50 000	100 000	100 000			Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Tapa kirikupark			100 000			Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Tamsalu Kesk 2 (Meeritsa maja) remont	50 000					Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Projektipõhised ja perspektiivsed tegevused ja investeeringud:								
<i>Tamsalu Gümnaasiumi juurde liikumisraja rajamine</i>	<i>Projektipõhine</i>						<i>Toetused</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Lehtse kooli väli-aatriumi muutmine kaasaegseks vaba aja veetmise kohaks ning kehalise tundide õppekavas sätestatud oskuste omandamiseks vajalike tingimuste loomine</i>	<i>Projektipõhine</i>						<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Uue kaasaegse lasteaia ehitamine Tapa linna</i>	<i>Projektipõhine</i>						<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

<i>Tamsalu noortekeskuse üle viimine avaramale pinnale, võimalusel halduskeskuse hoones</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tapa ujulaga vabaajakeskuse teenuse ostmine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tapa linnastaadioni projekteerimine ja ehitamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Avalike parkide rekonstrueerimine (Tapa Kooli tänava park, kirikupark, Jäneda mõisapark jt)</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>100 Tamme pargi vabaõhuürituste ala koos lavaga</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond, külaseltsid</i>
<i>Tamsalu terviseradade arendamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Vallaülese külaliikumise aktiveerimine, küladevaheliste spordivõistluste ja kultuuriürituste korraldamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused</i>	<i>Külaseltsid</i>
<i>Tapa vana algkoolihoone conserveerimine</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Kesk 2 Tamsalu hoone arendamine</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>
<i>Tamsalu ujula tehnosüsteemide ja basseini kehandi uuendamine</i>	<i>Perspektiivne</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Abivallavanem, haldusosakond</i>

Tabel 14. Tegevuskava 4. strateegilise eesmärgi täitmiseks.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

UUENDUSLIK JA MITMEKESINE ETTEVÕTLUS								
Tegevused ja investeeringud	Maksumus (tuhat EUR)					Rahastusallikas	Vastutaja	
	2025	2026	2027	2028	2029			
Tegevused:								
Ettevõtlusseminaride ja -koolituste korraldamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Sidemete sisseadmine ja hoidmine Kaubandus-Tööstuskoja ja teiste liitudega ning välisriikide saatkondade majandusatašeedega	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Ettevõtjate ümarlaudade korraldamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Ettevõtlikkusõppe ja ettevõtlusõppe arendamine õppeasutustes ja õpilasfirmade loomise soodustamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Ettevõtluse arendamiseks kinnisvara võõrandamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Tapa valla ettevõtluskeskkonna tutvustamine ning edulugude jagamine	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Tapa valla rattaringi kaardistamine ja tasuvusanalüüs, Bolt teenuste laienemine Tapale	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Osalemine ettevõtluse- ja turismialastes koostööprojektides	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Valla turismiobjektide/spordirajatiste korrastamine (järjepidev hooldusremont, ligipääsud, avalikud tualetid, viidad, infotahvlid, valgustus)	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Tegevuskulu	Valla eelarve	Arendusspetsialist	
Investeeringud:								
Tapa raudteejaama hoone	100 000		200 000			Valla eelarve, toetused	Abivallavanem, haldusosakond	
Ettevõtlusala rajamine Paide mnt 85	500 000	500 000						

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Projektipõhised ja perspektiivsed tegevused ja investeeringud:				
<i>Ettevõtlusalade infrastruktuuri arendamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Arendusspetsialist</i>
<i>Porkuni järve supuskoha korrastamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Arendusspetsialist</i>
<i>Kalijärve supuskoha kaasajastamine</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Arendusspetsialist</i>
<i>Pakiautomaatide võrgustiku arendamine piirkonnakeskustes</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, valla eelarve</i>	<i>Arendusspetsialist</i>
<i>Tapa raudteejaama hoone ehitus</i>	<i>Projektipõhine</i>		<i>Toetused, erainvesteeringud</i>	<i>Erasektor</i>

Tabel 15. Tegevuskava 5. strateegilise eesmärgi täitmiseks.

5. TAPA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2025-2029

5.1. EELARVESTRAATEEGIA EESMÄRGID

Tapa valla juhtimise lähtealuseks on 2022. aastal koostatud valla arengukava aastani 2035. Arengukava on alus vallaeelarve prioriteetide määramisel. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid, finantspaindlikkus ning jätkusuutlik investeerimisvõime. Tapa valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Valla eelarvestrateegia koostamise peaesmärgiks on kindlustada eelarvepoliitika pikemaajalise jätkusuutliku arengu tagamine ning iga-aastane tulude/kulude parem planeerimine.

Eelarvestrateegia annab rahalised orientiirid valla võimalustest arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- Kulude optimeerimine (sh valla omandis oleva energiamahuka alakasutatud kinnisvara muuta energiasäästlikuks, võõrandada või lammutada);
- Põhitegevuse tulemi kasv (võimalikult suurema põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule);
- Investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- Ulatuslik europrojektides osalemine struktuurifondide vahendite kaasamiseks;
- Võlakoormuse võimalikult madal tase.

Nimetatud eesmärkide poole pürgimisel tuleb arvestada reaalse ümbritseva majanduskeskkonnaga.

5.2. EELARVESTRAATEEGIA LÄHTEALUSED

- Omavalitsuste tegevust reguleerivad õigusaktid, sh Tapa valla poolt vastuvõetud kehtivad õigusaktid;
- Tapa valla arengukavad ja eelarvestrateegiad (2017 a. ja hiljem);
- Riigi eelarvestrateegia 2025-2028;
- 2025. aasta riigieelarve seadus ja seaduse seletuskiri;
- Stabiilsusprogramm 2023;
- Rahandusministeeriumi 2024. aasta suvine majandusprognoos;
- Strateegia "Eesti 2035";
- Eesti Panga majandusprognoosid ja –kommentaariid.

5.3. PROGNOOSI EELDUSED

5.3.1. Maailmamajanduse ülevaade

Maailmamajandus kasvab lähiaastatel mõõdukalt. Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) prognoosib, et maailmamajandus kasvab nii 2024. kui ka järgmisel aastal 3,2%. Käesoleval aastal kasvab arenenud riikidest enim USA majandus. Järgmisel aastal on majanduskasvu kiirenemist oodata ka Ühendkuningriigis, euroalal ja Kanadas. 2024. aastal piirab majanduskasvu keskpankade range rahapoliitilise hoiaku jätkumine ja valitsuste eelarvepoliitilise toetuse

vähenevamine, mille eesmärk on ohjeldada avaliku sektori kõrget võlakooormust. Kasvu toetab seevastu inflatsiooni aeglustumine, mis suurendab tarbijate reaalses sissetulekut ja parandab seeläbi nende ostujõudu. Varasemalt takistuseks olnud tõrked tarneahelates on tänaseks suures osas lahenenud, kuid üleilmne kaubandus pole uut kasvuhoo sisse saanud. Muutunud geopoliitiline olukord on muu hulgas kannustanud ettevõtteid seniseid tarneahelaid lühendama (*nearshoring*), mis kiirendab tööstuskaupade hinnakasvu.

Inflatsiooni aeglustumine võimaldab kesk- pankadel alustada baasintresside langetamisega. IMFi hinnangul pidurdub üleilmne inflatsioon 2024. aastal 5,4%ni ja 2025. aasta 3,6%ni. Käesoleval aastal aeglustub inflatsioon peamiselt arenenud riikides, kus hinnakasvu tempot aeglustavad palgakasvurive vähenevamine ja ranged rahastamistingimused. Selle tulemusena jõuab hinnakasv arenenud riikides 2025. aastaks keskpankade inflatsioonieesmärgi ehk 2%ni. Inflatsiooni edasine aeglustumine võimaldab Föderaalreservil, Euroopa Keskpangal ja Inglise Pangal alustada lähikuudel baasintresside langetamist. Selle kestus ja ulatus sõltuvad inflatsiooni ja tööturu arengust. Praeguste turuootuste järgi vähenevad baasintressid kuni 2025. aasta lõpuni. Pärast seda jäävad nad aga võrreldes tõusutsükli algtasemega suhteliselt kõrgeks ja ületavad inflatsioonimäära, mistõttu reaalinressid püsivad lähiaastatel positiivsed.

Inimeste väljaspool Eestit tehtavad kulutused kasvavad. Välismaal tehtud kulutuste osakaal tarbimises oli pandeemiaeelsel 2019. aastal ca 10%, 2023. aastal aga 6%. Viimasel paaril aastal on Eesti hinnatase kasvanud meie peamisest turismi sihtriikidest kiiremini. See tähendab, et majutus- ja muud teenused on reisisihtkohtades varasemaga võrreldes taskukohasemaks muutunud ning see ajendab inimesi viima praegusest rohkem puhkuse ja vaba aja tarbimiskulutusi Eestist väljapoole.

Ettevõtete vajadus ja võimekus investeerida erineb sektoriti. Prognoosiaastatel läheb edasi investeringute kasv energeetikas, kus taastuvenergia vähempakkumiste võitjad jätkavad tuule- ja päikeseparkide ehitust. Töötlevas tööstuses tuleb ettevõtetel tootmiskapitali automatiseerimist ja digitaliseerimist veelgi jõudsamalt edendada, et säilitada konkurentsivõimet. Kiiremat kasvu hoiab siiski tagasi suur ebakindlus majanduskeskkonna suhtes, tõusnud intressitase ning vaba tootmisvõimsuse olemasolu. Intressimäära mõningane langus prognoosiperioodil pakub siiski leevendust, vähendades investeerimisprojektide kogumaksumust ning igakuist kulu laenumaksetele.

2023. aastal kahekordistusid Eesti majapidamiste laenukulud võrreldes 2022. aastaga ligi 350 miljonilt eurolt pisut enam kui 700 miljoni euroni.

	2022	2023*	2024*	2025*	2026*
SKP jooksevhindades miljardites eurodes	35,98	37,68	39,43	41,81	43,94
majanduskasv püsivhindades %	0,5%	-3,1%	-0,4%	3,6%	3,0%
hinnatõus % (THI)	9,4%	9,2%	3,8%	2,7%	2,0%
töötus %	5,6%	6,4%	8,0%	7,8%	7,1%
keskmine brutopalk eurodes	1 645	1 832	1 969	2 053	2 149
keskmise palga muutus %	11,7%	11,4%	7,4%	4,3%	4,7%

eelarvetasakaal % SKPst	-1,0%	-3,4%	-3,2%	-4,6%	-3,8%
----------------------------	-------	-------	-------	-------	-------

Tabel 16. Eesti majandusprognosis.

Allikas: Eesti Pank – Majandusprognosis 14.06.2027.

Energiahindade prognoosimisel on Rahandusministeerium aluseks võtnud energiakandjate tulevikutehingud. Selle kohaselt on 2024. aasta keskmisena arvestatud 82,6 USD ja 2025. aastal 76,5 USD nafta hinnaga. TTF gaasi hinnaks aastatel 2024 - 2025 vastavalt 33,3 €/MWh ja 39,9 €/MWh. Nordpool elektri hind Eesti piirkonnas aastatel 2024-2025 vastavalt 150 €/MWh ja 200 €/MWh.

5.3.2. Eesti majanduskeskkond

Eesti SKP kahanes 2024 esimeses kvartalis aastavõrdluses 2,4% ja võrreldes mulluse neljanda kvartaliga 0,5%. Tegevusalati oli langus üldiselt laiapõhjaline, aga valdav osa sellest tulenes energeetikast ning töötlevast tööstusest. Kui tööstussektor kõrvale jätta, siis oleks majandus nii selle aasta esimeses kui ka eelmise aasta viimases kvartalis aastavõrdluses juba kasvanud, ehkki aeglaselt. Energeetikasektori suur panus majanduslangusesse ei lähe hästi kokku energiasektori tootmismahuga, kuna esimeses kvartalis toodeti sooja enam kui aasta varem ja elektrit vaid veidi vähem kui aasta eest.

Majanduse pakkumisvõimet on viimastel aastatel tõuganud tagant immigratsioon. Lisaks on tööjõu panust majandusarengusse suurendanud ka üsna kõrge tööturul osalemise määr. Majanduse potentsiaalne kasv on viimaste aastate jooksul aga pidurdunud eeskätt kogutootlikkuse aeglasema kasvu tõttu. Pikaajaliselt aga selgitab kogutootlikkuse kasvu mõõdukamaks muutumist asjaolu, et Eesti tootlikkus läheneb Lääne-Euroopa riikide näitajale ja konvergensist tulenev kiirendus tasapisi taltub. Viimaste aastate tagasihoidlikum kogutootlikkuse kasv peegeldab aga eeskätt seda, et majanduskasv on olnud aeglane vaatama küllaltki suurele investeerimismäärale ja tööealise rahvastiku lisandumisele.

Ettevõtjad tunnetavad majanduses praegu madalkonjunktuuri ja SKP on väiksem kui Eesti tootmispotentsiaal. Ettevõtjate hinnang tootmiseadmete rakendatusele, aga ka tööjõupuudusele on allpool tavapärasest keskmist taset. See tähendab, et nõudluse taastamise korral peaks ettevõtetele olema sisemisi ressursse, mille arvelt tootmist kiiresti suurendada. Kuigi ettevõtjate pessimism tuleviku suhtes on vähenenud, majanduse kiiret kasvule pöördumist lähikuudel oodata ei ole. Tööstusettevõtete järgmiste kuude toodanguootused on allpool mineviku keskmist ega osuta seega veel kasvule pöördumisele. Ootused on siiski järk-järgult paranenud, nagu meie peamistel eksporditurgudel (vt joonis 18). Majandusosalduks indeksit vaadates on pessimism lähikuude osas suurenenud teenustesektoris, mis on seni rasketes oludes hästi vastu pidanud.

Jaekaubanduse ja tööstustoodangu näitajates on langus küll mõnevõrra leevenenud ning nõrga võrdlusbaasi nihkumine aastakasvu arvestus- aknasse peaks puht-tehniliselt kahanemisnumbrid üsna pea kasvaks keerama ja soojemad toonid pildile tooma. Kohalike ettevõtjate seni veel pessimistlik lähituleviku väljavaade kombineerituna lähiturgude aeglase taastumisega peegeldub ka jooksva kvartali tagasihoidlikus kiirprognoosis.

5.3.3. Sisenõudlus

Sisenõudlus vähenes esimeses kvartalis majapidamiste tagasihoidliku tarbimise ja investeerimise mõjul 1,4%. Ettevõtete investeeringud ja valitsuse tarbimine aga samas kasvasid. Eratarbimine pöördus esimeses kvartalis taas langusse ning vähenes aastavõrdluses 1,4%. 2023. aasta lõpus tõi kestvuskaupade, ennekõike sõiduautode hoogne ostmine põgusa tarbimiskasvu, kuid korraga tehtud suur väljaminek ja kasvanud liisingukohustused vähendasid peagi tarbimisjõudu. 2024. aasta esimeses kvartalis kahanes peamiselt just kestvuskaupade, sh sõidukite ostmine. Lisaks jätavad kõrged intressikulud inimestele tarbimiseks vähem raha kätte.

Kesise kaupade tarbimise kõrval kukkus teenuste tarbimine vähem ning teenuste osakaal tarbimises on tõusnud tagasi pandeemiaeelsele tasemele. Aastatagusega ajaga võrreldes kulutasid inimesed rohkem majutusele ning väljas söömisele, sh välismaal. Kulutamist välismaal on motiveerinud ka Eesti kiirem hinnakasv võrreldes reisisihtriikidega, mis tähendab, et välismaal puhkamine on muutunud Eestiga võrreldes taskukohasemaks.

Nõudlus uute eluruumide järele kahanes juba möödunud aastal, ent majapidamiste investeeringud kasvasid, sest lõpetati suures mahus varem alustatud kinnisvaraarendusi. Käesoleva aasta alguses vähenes kasutusloa saanud eluruumide arv järsult ning ühes sellega tõmbusid tagasi ka majapidamiste investeeringud 15 (vt joonis 23). Samal ajal jätkus ka langus kinnisvara esmaturul ning tehinguid uute eluruumidega tehti poole vähem kui aasta tagasi. Majapidamiste sissetulekute kasv aasta esimeses kvartalis küll jätkus ning ka hõive püsib kõrge, ent tarbijate kindlustunne tuleviku osas on jätkuvalt kehv ning kasvanud intressimäärad muutnud ostjad ettevaatlikumaks.

Vaatamata sellele, et majanduse maht on enam kui kaks aastat järjest kahanenud, püsivad ettevõtete investeeringud tugevad. Võrreldes 2023. aasta alguse madalseisuga kasvas ettevõtete kapitalimahutus põhivarasse lausa 25%. Võttes arvesse tavapärasest sesoonset kõikumist, kasvasid investeeringud ka eelneva kvartaliga võrreldes. Sellest võib järeldada, et hoolimata kasumite jätkuvast kahanemisest nägid ettevõtted eri sektorites kasvuvõimalust ning hindasid investeeringuid tasuvaks ka praeguse majandusseisu ja kõrgema intressitaseme juures. Kõrgem investeerimisaktiivsus püsis energiasektoris, kus suurendatakse roheelektri tootmisvõimsust, kuid põhivara soetamine hoogustus ka mitmes töötleva tööstuse allsektoris ning IKT tegevusalal tehti üks suuremahuline tehing transpordivahenditega.

5.3.4. Tööturg

Käesoleva aasta alguses peegeldus tööturu näitajates majanduslanguse mõju, kuid see oli varasemate kriisidega võrreldes mõõdukam. Viimase kahe aasta jooksul on Eesti tööealiste elanike arv suurenenud ja kasvanud on ka tööealiste inimeste tööturul osalemise aktiivsus. Majanduslanguse tingimustes pole aga saadud töökohti endises tempos luua ja see on tööpuudust kergitanud. Küsitlusel ja töötajate registri andmetel põhinevad hinnangud hõive arengule lähevad lahku – küsitluse järgi on olukord parem, kui registriandmetele toetudes. Kuigi palgakasv aeglustub, taastub keskmise palga ostujõud hoogsalt.

Tööjõus osalemise määr suurenes 2024. aasta alguses nii aastataguse kui ka selle aasta esimese kvartaliga võrreldes ning jõudis 74,2%ni. Seda tänu sellele, et vähem inimesi jõudis pensioniikka ja kahanes ka nende tööealiste arv, kes peavad pereliikmete eest hoolitsemise tõttu tööturul eemal viibima. Mõlemad põhjused tähendavad mitmeaastase trendi jätkumist – alates 2021. aastast on mitteaktiivsete arv laste või pereliikmete eest hoolitsemise tõttu kahanenud ligikaudu

40% võrra. Väikeste laste vanematel võib olla järjest lihtsam ja tulusam vähemalt osakoormusega töötada. Pensioniea tõttu tööturult väljumist lükkavad edasi järjest tõusev pensioniiga, aga ka suuremad võimalused töötada osakoormusega. Tööjõupakkumine suurenes 2023. aastal ka rahvaarvu kasvu mõjul. Statistikaameti andmetel kasvas Eesti tööealiste arv ligikaudu 1%, seda pea täielikult tänu siia saabunud Ukraina kodanike arvu kasvule. Neid oli 2024. aasta 1. jaanuari seisuga ligi 12 000 võrra enam kui aasta eest.

Maksu- ja tolliameti ning töötamise registri andmed näitavad, et 2024. aasta esimeses kvartalis hõive kahanes, seda iseäranis ehituses ja tööstuses, aga ka paljudes teenustesektori harudes (vt joonis 31). Töötamise registri järgi suurenes lepingute arv aastavõrdluses vaid finants- ja kindlustussektoris, majutuses ja toitlustuses, tervishoius. Maksu- ja tolliameti andmetel lisaks veel mõnel teenustesektori tegevusalal, näiteks hariduses, avalikus halduses. Hõive kahaneb nüüd ka varem kiiret kasvu näidanud info ja side ning kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse vallas, mis on kõrge lisandväärtuse ja palgatasemega tegevusalad.

Tööpuuduse määr suurenes 2024. aasta esimeses kvartalis 7,8%ni, kuid seda mõjutas pigem tööjõu kasv kui hõive kahanemine. Registreeritud töötus esimese kvartali lõpus veidi kahanes, aga selles mängis rolli sõjapõgenike arvu kahanemine töötukassa registris.

Keskmise palga kasv aeglustus 2024. aasta esimeses kvartalis eelmise kvartali 9,7%lt 8,8%ni ning ulatus 1894 euroni. Reaalpalk suurenes aastavõrdluses ligi 5% võrra ning selle kasv on kiirem kui nominaalpalga oma, sest inflatsioon leeveneb (vt joonis 35). Palgakasv aeglustus kõige enam kohalike omavalitsuste haldusalas, sest selle aasta palgatõus hariduses on märksa väiksem kui eelmisel aastal. Kuna tervishoius jõustuvad palgalepped teises kvartalis, on palgakasvu aeglustumine seal alles ees.

Keskmise palga kasv aeglustus 2024. aasta esimeses kvartalis eelmise kvartali 9,7%lt 8,8%ni ning ulatus 1894 euroni. Reaalpalk suurenes aastavõrdluses ligi 5% võrra ning selle kasv on kiirem kui nominaalpalga oma, sest inflatsioon leeveneb (vt joonis 35). Palgakasv aeglustus kõige enam kohalike omavalitsuste haldusalas, sest selle aasta palgatõus hariduses on märksa väiksem kui eelmisel aastal. Kuna tervishoius jõustuvad palgalepped teises kvartalis, on palgakasvu aeglustumine seal alles ees.

5.3.5. Hinnad

Käesoleva aasta alguses hinnakasvu aeglustumine aastavõrdluses jätkus. Aprillis pidurdus inflatsioon 2,8%ni, sest energiahindade langus tõi kaasa eluasemega seotud kulutuste odavnemise. Viimastel aastatel ulatuslikult kõikunud elektri hind oli mullu sama ajaga võrreldes 9,5% odavam (vt joonis 38). Samuti oli maagaas kodutarbija jaoks 29% soodsam. Toiduainete jaehinnad olid endiselt kallimad kui eelmisel aastal, kuigi toidutoormete hinnad on aasta jooksul järjest odavnemised. Alusinflatsioon, mis jätab kõrvale heitlikud energia- ja toiduhinnad, püsis esimeses kvartalis siiski kiire, ulatudes 5% lähedusse.

Kui 2023. aasta teises pooles hinnasurve nõrgenes, siis käesoleva aasta esimese nelja kuuga on üldine hinnatase tõusnud juba 2,8%. Uut hinnasurvet on tänavu põhjustanud maksutõusud ja teenusehindade kallinemine. Jaanuaris tõusis käibemaksumäär 20%-lt 22%-ni ning jõustusid kõrgemad alkoholi ja tubakatoodete aktsiismäärad. Maksutõusude tõttu tõusis Eesti hinnatase aasta esimestel kuudel ligikaudu 1,5 protsenti.

Ülejäänud hinnakasvu allikas on peamiselt olnud teenuste laiapõhjaline kallinemine. Teenuste hinnad tõusid selle aasta esimese nelja kuuga 5,1%, hõlmates nii erasektori poolt kujundatavaid kui ka riiklikult reguleeritud hindu. Jaanuaris kallinesid meditsiini- ja transporditeenuste hinnad, mida sageli muudetakse just aasta alguses. Märtsis põhjustas valdava osa hinnakasvust sideteenuste kallinemine. Eelmisel aastal, mil paljud teised teenused kiires tempos kallinesid, sideteenuste hindu ulatuslikult ei muudetud. Aprillis hakkasid hooajale iseloomulikult tõusma turismiteenuste hinnad. Teenuste hulgas on erandiks üürihinnad, mis odavnesid esimeses kvartalis aastavõrdluses 3,5%.

Üürihinnad on odavnenud juba rohkem kui aasta ja selle põhjus on vähene aktiivsus kinnisvaraturul. Alates 2023. aasta teisest poolest on üldist hinnakasvu aeglustanud ettevõtete kasumimarginaalide alanemine, samas kui küllaltki jõuline palgakulude kasv on hinnakasvu ergutanud. Tööjõukulude tõusu mõju on avaldunud tugevamalt just teenuste hindades

5.4. PÕHITEGEVUSE PROGNOOS

5.4.1. Tulud

Valla tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast ning riigi eelarve- ja regionaalpoliitikast. Eesti kohalike omavalitsuste finantsautonoomia on suhteliselt väike. Enamus tuludest otsustatakse keskvalitsuse tasandil erinevate rahastamismudelite kaudu.

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Põhitegevuse tulud kokku	20 882 511	22 226 197	22 478 239	23 426 160	24 324 160	24 824 160	25 324 160
Maksutulud	10 204 383	11 623 530	12 246 160	13 066 160	13 716 160	14 216 160	14 716 160
sh tulumaks	9 916 254	11 304 530	11 820 160	12 640 160	13 290 160	13 790 160	14 290 160
sh maamaks	287 074	313 000	420 000	420 000	420 000	420 000	420 000
sh muud maksutulud	1 055	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 399 002	1 378 000	1 450 000	1 460 000	1 708 000	1 708 000	1 708 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	9 148 131	9 029 667	8 687 079	8 800 000	8 800 000	8 800 000	8 800 000
sh tasandusfond	2 110 280	3 100 830	3 100 830	3 100 000	3 100 000	3 100 000	3 100 000
sh toetusfond	6 344 326	5 218 749	5 218 749	5 300 000	5 300 000	5 300 000	5 300 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	693 525	710 088	367 500	400 000	400 000	400 000	400 000
Muud tegevustulud	130 995	195 000	95 000	100 000	100 000	100 000	100 000
<i>Tulumaksu laekumise muutus %</i>		13,91%	5,36%	6,70%	4,97%	3,65%	3,52%
<i>Põhitegevuse tulude muutus %</i>		6,43%	1,13%	4,22%	3,83%	2,06%	2,01%

Tabel 17. Põhitegevuse tulud.

Kõige otsesemat mõju tulubaasile omavad valla elanike arv (valla eelarvesse laekub **maksumaksjate** tulu, kelle Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Tapa vald) ja tööturul toimuvad muutused.

Tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest (*KOFS*) käsitletakse eelarve **põhitegevuse tuludena** maksutulused, tulused kaupade ja teenuste müügist, saadavaid toetusi ja muid tegevustulusid.

Kõige olulisem valla tuluallikas on **üksikisiku tulumaks**, mille laekumine moodustab enam kui 96,5% maksutuludest (97,2% 2024.a.) ja ligi 52,6% (48,3% 2024.a.) põhitegevuse tuludest.

Maa-amet viis 2022. aastal läbi maa korralise hindamise, mille tulemused võeti kasutusele alates 2024. aastast. Maamaksu tõus on prognoositud 2025.aastaks summas 107 000 eurot. Maamaks moodustab põhitegevuse tuludest ligikaudu 1,9%.

Perioodil 2021-2023 on **maksumaksjate arv** püsinud suhteliselt stabiilsena. Samas võib viimaste aastate tulemuste alusel 2024 lõpuks ennustada maksumaksjate arv ca 4 900. Perioodil 2022-2024 on inimeste sissetulekute ja tulumaksu laekumise kasv olnud üle 7% aastas.

Põhitegevuse tulude prognoosi eeldused eelarvestrateegia perioodil 2025–2029:

- Tapa valla elanike ja maksumaksjate arv oluliselt ei muutu, brutosissetulek jätkab tõusu, tulumaksu laekumise kasvab;
- 2024.aasta 8 kuu tulumaksu laekumine on 13,04 % suurem võrreldes 2023.aasta sama perioodiga. 2025.aastal planeeritud maksutululu suurendada ca 5%. Pikemas prognoosis (2026-2029) 4-6%. Jälgitud on konservatiivsuse printsiipi. Maksumaksjate arv on seisuga 31.07.2024 võrreldes 2023.aasta sama perioodiga suurenenud 903 töötaja võrra.
- Elanikkonna suurus on püsinud stabiilsena
- 2025.aastal laekub omavalitsusele 2,5% riiklikust pensionitulust. Seisuga 31.07.2024 oli Tapa vallas 2 968 pensioni saajat. 2,5% laekumine 31.07.2024 seisuga oli 56 764 eurot ja keskmine pension Tapa vallas 766 eurot.
- Füüsilise isiku tulumaksu muutused: 2025. aastal 11,29% ja pensionituludelt 5,5%, 2026. aastal 10,64% ja pensionituludelt 8,5% ja 2027. aastal 10,23% ja pensionituludelt 10,23%;
- 2022.aasta maa korralise hindamise tulemused võeti kasutusele alates 1. jaanuarist 2024 ning 2025.aastaks on prognoositud maamaksu laekumise suurenemine;
- uusi kohalikke makse ei kehtestata;
- kaupade ja teenuste müügitulu võrreldes 2024.aastaga suurendatud 5,2%.
- prognoositud on edasimüüdud teenuste hinna kasvu
- 2027.aastal on planeeritud eeldatavalt valmiva Tapa veekeskuse töö ja sellega seoses võtab Tapa vald endale pikaajalise kohustuse teenuste ostmisel. Prognoositud on edasimüüdavate teenuste eest tulu 50% (iga-aastane kohustus teenuseid osta on ca 500 000 eurot);
- riigieelarvelised eraldised 2024. aasta tasemel;

Prognoosi kohaselt põhitegevuse tulud suurenevad 2029. aastaks ca 12,66% võrra 25,32 miljoni euroni.

5.4.2. Kulud

Eelarvestrateegia perioodil on tegevuskulude kavandamisel lähtutud eelkõige seadusejärgsete avalike teenuste osutamiseks vajalike kulude katmisega.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist antavaid toetusi ja muid tegevuskulusid sh personalikulud, majandamiskulud ja muud kulud.

Põhitegevuse kulude samal tasemel hoidmiseks ulatusliku kaupade/teenuste sh energia hinnatõusu tingimustes tuleb rakendada kõik valla hallatavate asutuste ühise ökonoomsema majandamise võimalused sh alaeelarvete sisemiste ressursside kasutamine, valla varaga seotud kulude alandamine, mittevajaliku vara võõrandamine, energiasäästu meetmete rakendamine jt.

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Põhitegevuse kulud kokku	19 877 614	20 613 655	20 702 555	20 718 919	21 348 042	21 738 082	22 135 924
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 380 918	1 540 292	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000
Muud tegevuskulud	18 496 696	19 073 363	18 952 555	18 968 919	19 598 042	19 988 082	20 385 924
sh personalikulud	12 232 473	13 048 940	13 180 500	13 312 305	13 445 428	13 714 336	13 988 623
sh majandamiskulud	6 253 607	6 012 557	5 772 055	5 656 614	6 152 614	6 273 746	6 397 301
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud					496 000	496 000	496 000
Personalikulude muutus%	-	6,67%	1,01%	1,00%	1,00%	2,00%	2,00%
Majandamiskulude muutus%	-	-3,85%	-4,00%	-2,00%	8,77%	1,97%	1,97%
Põhitegevuse kulude muutus%	-	3,70%	0,43%	0,08%	3,04%	1,83%	1,83%

Tabel 18. Põhitegevuse kulud.

Põhitegevuse kulud on prognoositud järgmistel eeldustel:

- Rahandusministeeriumi majandusprognoos näitab inflatsiooni langust alates 2026 aastast.
- antavad toetused planeeritakse strateegiaperioodil samas suurusjärgus kui 2024. aastal;
- personalikulud prognoositakse 1-2% kasvuga;
- majandamiskulud on 2023.aastaga võrreldes vähenenud 4%. 2025.aastal planeeritakse majandamiskulude vähendamist 4%. Investeeringuid on tehtud hoonete energiatõhususe muutmiseks, mis peaks andma kokkuhoidu ülalpidamiskuludeks. 2026.aastal prognoositakse 5% majandamiskulude tõusu (arvesse võetud riigi kaudsete maksude tõus ja kaupade teenuste hinnatundlikkus);
- 2026.aastal on planeeritud eeldatavalt valmiva Tapa veekeskuse töö ja sellega seoses võtab Tapa vald endale pikaajalise kohustuse teenuste ostmisel. Prognoositud on iga-aastane kohustus teenuseid ostuks ca 500 000 eurot.
- muudes kuludes on kajastatud reservfond ettenägematute väljaminekute tegemiseks (vähemalt 0,5% valla iga-aastase põhitegevuse tulude eelarve kogusummast).

Põhitegevuse kulud suurenevad 2029. aastaks 6,92% võrra u 22,14 miljoni euroni.

5.4.3. Tulem

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne.

Eelarvestrateegia perioodil ületab tulud kasv igal aastal kulude kasvu ja tulemi suhe tuludesse kasvab 2029. aastaks 14,4%ni, kuid põhitegevuse tulemi kasv on saavutatav vaid ökonoomsema majandamisega.

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Põhitegevuse tulud kokku	20 882 511	22 226 197	22 478 239	23 426 160	24 324 160	24 824 160	25 324 160
Põhitegevuse kulud kokku	19 877 614	20 613 655	20 702 555	20 718 919	21 348 042	21 738 082	22 135 924
Põhitegevuse tulem	1 004 897	1 612 542	1 775 684	2 707 241	2 976 118	3 086 078	3 188 236
<i>Põhitegevuse tulude muutus %</i>	-	6,43%	1,13%	4,22%	3,83%	2,06%	2,01%
<i>Põhitegevuse kulude muutus%</i>	-	3,70%	0,43%	0,08%	3,04%	1,83%	1,83%
<i>Omafinantseerimise võimekuse näitaja</i>	1,05	1,08	1,09	1,13	1,14	1,14	1,14
<i>Tulemi suhe tuludesse%</i>	4,81%	7,26%	7,90%	11,56%	12,24%	12,43%	4,81%

Tabel 19. Põhitegevuse tulem.

Strateegia üheks eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule.

5.5. INVESTEERIMISTEGEVUS

5.5.1. Investeerimistegevuse tulud ja kulud

Investeerimistegevuse eelarve koosneb investeerimistegevuse tuludest ja kuludest. **Tuludeks** on põhivara müük, saadavad toetused põhivara soetuseks, osaluste ning muude aktsiate müük ja finantstulud. **Kuludeks** on põhivara soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine, osaluste ning muude aktsiate soetus, antavad laenud ja finantskulud.

Eelarvestrateegias esitatud investeerimisobjektide maksumused on hinnangulised, mis sõltuvad ehitusturu olukorrast ja tulevikus aset leidvatest muutustest ning võimalustest investeringuteks kaasata struktuurifondide/toetuste vahendeid.

Investeringute finantseerimiseks on kolm allikat: omavahendid, laenud ning toetused.

Strateegia vaates eelistatakse nn vältimatuid investeringuid (elukeskkonna, tervise, liikuvuse jt inimeste eluliste vajadustega seotud investeringud), Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste abil tehtavaid investeringuid ning investeringuid, mis võimaldavad kokkuhoidu.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Investeeringustegevus kokku	-1 417 557	-1 578 226	-3 984 959	-3 480 450	-1 322 288	-1 012 288	-662 288
Põhivara müük (+)	193 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Põhivara soetus (-)	-1 763 724	-1 420 275	-5 625 000	-5 730 000	-1 840 000	-1 130 000	-500 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-1 208 749	-1 339 335	-3 801 459	-3 285 000	-1 160 000	-850 000	-500 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	554 975	80 940	1 823 541	2 445 000	680 000	280 000	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-71 885	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0					
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0					
Tagasilaekuvad laenud (+)	72 900	0	0	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	0	0					
Finantstulud (+)	9 977	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Finantskulud (-)	-412 800	-405 391	-350 000	-361 950	-328 788	-328 788	-328 788

Tabel 20. Investeeringustegevus.

Valla reaalsed võimalused (põhitegevuse tulem, rahalised reservid) on oluliselt väiksemad kui vajalike investeeringute maht. Seetõttu on strateegiaperioodil kavandatud investeeringute kulude osaline katmine laenuga ja toetuste taotlemine.

Strateegiaperioodi 2025-2029 infrastruktuuri põhivara soetus kokku on ca 16,24 miljonit eurot.

Investeeringute tegemisel on prioriteediks haridusasutustes õpikeskkonna parendamine riiklike toetusmeetmete kaasabil. Investeeringuid on teostatud juba 2024.aastal haridusvõrgu korrastamiseks ja hoonete energiatõhususe kindlustamiseks. Suuremad investeeringud toetusmeetmetest on kavandatud 2025 ja 2026 aastaks.

Investeeringustegevuses on kajastatud toetused indikaativselt, kuna hangete korraldamine langeb tulevastele perioodidele.

Tapa vald jätkab aktiivselt vallavara müüki, mis ei ole vajalik avalike teenuste pakkumise jaoks. Vallavara müük sõltub välistest teguritest (kinnisvara turu käitumine, majanduskeskkond), mida Tapa vald otseselt mõjutada ei saa.

Eelarvestrateegia perioodil 2025–2029 kavandatud valla teenuste osutamiseks mittevajaliku vara müük (kinnisvara) kokku on summas 1,00 miljonit eurot.

Finantstuludeks on deposiitide intressitulu ja **finantskuluks** on pangalaenude intressikulu.

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

5.5.2. Investeeringisobjektid

Investeeringuobjektid* (alati "+" märgiga)	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
01 Üldised valitsussektori teenused		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
02 Riigikaitse		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
03 Avalik kord ja julgeolek		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
04 Majandus		668 925	1 100 000	1 730 000	990 000	680 000	500 000
sh toetuse arvelt			375 000	845 000	400 000		
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		668 925	725 000	885 000	590 000	680 000	500 000
05 Keskkonnakaitse		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
06 Elamu- ja kommunaalmajandus		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
07 Tervishoid		0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt							
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon		219 749	3 875 000	300 000	850 000	450 000	0
sh toetuse arvelt		65 940	1 348 541	0	280 000	280 000	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		153 809	2 526 459	300 000	570 000	170 000	
09 Haridus		516 601	650 000	3 700 000	0	0	0
sh toetuse arvelt			100 000	1 600 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		516 601	550 000	2 100 000			
10 Sotsiaalne kaitse		15 000	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt		15 000					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)							
KÕIK KOKKU		1 420 275	5 625 000	5 730 000	1 840 000	1 130 000	500 000
sh toetuse arvelt		80 940	1 823 541	2 445 000	680 000	280 000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		1 339 335	3 801 459	3 285 000	1 160 000	850 000	500 000

Tabel 21. Investeeringuobjektid nimeliselt.

Suuremad investeeringud nimeliselt	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve	2029 eelarve
04 Teehoiukava elluviimine	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
04 Energiasäästumeetmete rakendamine munitsipaalhoonetes	75 445	0	730 000	490 000	180 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			470 000	400 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	75 445		260 000	90 000	180 000	
04 Tapa linna vabadussamba rajamine	50 000	100 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	50 000	100 000				
04 Ettevõtlusala Paide mnt 85	43 480	500 000	500 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		375 000	375 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	43 480	125 000	125 000			
08 Puhkepargid Tapa linna keskväljaku rekonstrueerimine	7 230	3 500 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	1 158 541				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	7 230	2 341 459				
08 Tapa spordikeskuse põrand	13 200	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	13 200					
08 Tamsalu ujula akustika rekonstrueerimine	13 100	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	13 100					
08 Tapa Spordikeskuse Tamsalu energiasäästumeetmete rakendamine(k.a.projekteerimine)	0	25 000	0	300 000	300 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				210 000	210 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		25 000		90 000	90 000	
08 Tapa Spordikeskuse Tamsalu basseini energiasäästumeetmete rakendamine	0	0	0	150 000	150 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				70 000	70 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				80 000	80 000	
08 Puhkepargid Tamsalu 100 tamme pargi laululava rajamine	30 000	150 000	200 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	50 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	30 000	100 000	200 000			
08 Puhkepargid Lehtse spordiväljak MATA	90 134	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	53 452					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	36 682					
08 Puhkepargid Tapa Kiriku- ja Kultuurikoja pargi lasteväljaku uue turvaaluse rajamine	31 035	0	0	0	0	0

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	31 035					
08 Puhkepargid Tamsalu kultuurimaja park	0	50 000	100 000	100 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		45 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	5 000	100 000	100 000		
08 Puhkepargid Tapa kirikupark	12 200	0	0	100 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	12 200			100 000		
08 Jäned Spordihoone energiatõhususe parandamise projekteerimistööd	6 200	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 200					
08 Muuseumid Porkuni väravatorn	13 100	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	12 488					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	4 162					
08 Tapa raudteejaama hoone ja veetorni remont	0	100 000	0	200 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		50 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		50 000		200 000		
09 Tapa kooli Pargi maja lifti ehitus	0	200 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		100 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000				
09 Lasteaed Vikerkaar hoone	15 601	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 601					
09 Tapa valla Gümnaasiumi (Kotli) hoone renoveerimine, inventari soetamine ja parkla renoveerimine	485 000	250 000	3 600 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			1 600 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	485 000	250 000	2 000 000			
08 Tamsalu Kesk 2 (Meeritsa maja) remont	0	50 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	45 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		5 000				
09 Vajangu kooli hoone remont	0	100 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000				
09 Koolitoit rasvapüüdja	16 000	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	16 000					
09 Tapa koolistaadion	0	100 000	100 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>						
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000	100 000			
10 Sõiduauto sotsiaalosakonnale	15 000	0	0	0	0	0

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

sh toetuse arvelt	15 000					
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU	1 420 275	5 625 000	5 730 000	1 840 000	1 130 000	500 000
sh toetuse arvelt	80 940	1 823 541	2 445 000	680 000	280000	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 339 335	3 801 459	3 285 000	1 160 000	850 000	500 000

Tabel 22. Investeeringisobjektid.

5.6. FINANTSEERIMISTEGEVUS

Finantseerimistegevuse all on kajastatud vallale laenu võtmine ja võetud laenude põhiosade tagasimaksed vastavalt laenulepingute maksegraafikutele.

Võetavate laenude kavandamisel on seatud eesmärgiks hoida netovõlakoormus kindlalt alla lubatava maksimaalse määra. Nii on võimalik tagada piisav finantssuutlikkus võimalike tulevaste projektide omafinantseerimiseks.

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Finantseerimistegevus	-433 076	-337 796	2 315 654	951 598	-2 018 402	-1 918 402	-1 849 475
Kohustiste võtmine (+)	1 200 000	1 084 500	3 700 000	2 700 000	0	0	0
Kohustiste tasumine (-)	-1 633 076	-1 422 296	-1 384 346	-1 748 402	-2 018 402	-1 918 402	-1 849 475
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-669 599	-449 560	106 379	178 389	-364 572	155 388	676 473
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+/-)	176 136	-146 080	0	0	0	0	0
sh nõuete muutus (- suurenemine/ + vähenemine)							
sh kohustiste muutus (+ suurenemine/ - vähenemine)							
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	937 887	488 328	594 707	773 096	408 524	563 912	1 240 385
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	9 822 906	9 485 110	11 800 764	12 752 362	10 733 960	13 319 558	10 974 083

Tabel 23. Finantseerimistegevus.

Laenude kogumaht saavutab 2029. aastaks taseme 10,97 milj. eurot.

5.7. FINANTSDISTIPLIIN

Finantsdistiipliini tagamiseks sätestab kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seadus meetmed, milleks on kinnipidamine kohaliku omavalitsuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja kinnipidamine netovõlakoormuse ülempiirist.

Põhitegevuse positiivset tulemit kasutatakse investeeringute finantseerimiseks, samuti olemasolevate laenude teenindamiseks. Põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga ei või olla väiksem kui null. **Eelarvestrateegia perioodi jooksul on Tapa valla põhitegevuse tulem positiivne.**

Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. **Võlakohustused** on võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringkohustused, emiteeritud

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

võlakirjad, tasumise tähtjaks täitmata jäänud kohustused, tagastamisele kuuluvad saadud ettemaksud, pikaajalised võlad tarnijatele ja muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus rahast loobumist. **Likviidsed varad** on raha ja pangakontodel olevad vahendid, osalused rahaturu- ja intressifondide aktsiates või osakutes ning soetatud võlakirjad.

Lubatud netovõlakoormuse maksimum määr on 100%. Iga aasta vähendatakse määra 5% võrra.

2025.aasta on 75%

2026.aasta on 70%

2027.aasta on 65%

2028.aasta on 60%

2029.aasta on 60%

Kõige suurem surve netovõlakoormusele tekitab 2026-2027.aastal, kus siis on planeeritud Tapa veekeskuse katkestamatu teenusekohustus ja suured investeerinud.

Investeeringud on planeeritud katta laenuvahenditest, mis omakorda suurendab laenu teenindamise kulusid. (EURLIBOR Euroopa keskpanga prognoosis langeb . <https://longforecast.com/euribor-forecast-2017-2018-2019>).

Tapa vald	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Netovõlakoormus (eurodes)	8 885 019	8 996 783	11 206 058	11 979 267	10 325 437	12 755 647	9 733 699
Netovõlakoormus (%)	42,5%	40,5%	49,9%	51,1%	42,4%	51,4%	38,4%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	16 706 009	17 780 958	16 858 679	21 657 928	24 304 826	21 492 468	22 105 416
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	75,0%	92,5%	99,9%	86,6%	87,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	7 820 990	8 784 175	5 652 622	9 678 661	13 979 389	8 736 821	12 371 717

Tabel 24. Finantsdistsipliin.

5.8. SÕLTUVATE ÜKSUSTE ÜLEVAADE

Sõltuvad üksused on raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olevad üksused, mis on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Tamsalu Perearstid OÜ	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Põhitegevuse tulud kokku	568 399	610 666	684 759	780 626	889 914	889 914	889 914
Põhitegevuse kulud kokku (+)							
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega							
Põhitegevustulem							
Investeeringustegevus kokku	0	0	0	0	0	0	0
Eelarve tulem	30 116	108 666	4 759	626	1 914	1 914	1 914
Finantseerimistegevus							

Tapa valla arengukava 2023-2035 ja eelarvestrateegia 2025-2029

Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)							
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-3 306	-3 306	9 226	374	7 086	7 086	7 086
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	-3 306	-3 306	9 226	374	7 086	7 086	7 086

Arvestades 2024. aasta majandustegevuse tulemusi on Tapa valla arvestusüksuses 1 sõltuv üksus Tamsalu Perearstid OÜ. Sõltuva üksuse põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse arvestamiseks tuleb samuti rakendada kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele vastavat meetodikat.

Tabel 25. Sõltuv üksus.

Arvestusüksus Tapa vald koos Tamsalu Perearst OÜ	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve prognoos	2026 eelarve prognoos	2027 eelarve prognoos	2028 eelarve prognoos	2029 eelarve prognoos
Põhitegevuse tulud kokku	21 484 177	22 901 956	23 249 865	24 307 074	25 205 074	25 705 074	25 324 160
Põhitegevuse kulud kokku	20 370 614	21 284 655	21 473 555	21 597 919	22 227 042	22 617 082	22 135 924
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	0	0	0	0	496 000	496 000	496 000
Põhitegevustulem	1 113 563	1 617 301	1 776 310	2 709 155	2 978 032	3 087 992	3 188 236
Investeermistegevus kokku	-1 490 457	-1 578 226	-3 984 959	-3 480 450	-1 322 288	-1 012 288	-662 288
Eelarve tulem	-376 893	39 075	-2 208 649	-771 295	1 655 744	2 075 704	2 525 948
Finantseerimistegevus	-360 176	-337 796	2 315 654	951 598	-2 018 402	-1 918 402	-1 849 475
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-564 239	-435 575	107 379	187 389	-355 572	164 388	676 473
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	172 830	-136 854	374	7 086	7 086	7 086	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 016 399	580 825	688 204	875 593	520 021	684 409	1 360 882
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	9 822 906	9 485 110	11 800 764	12 752 362	10 733 960	13 319 558	10 974 083
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)	0	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	8 806 507	8 904 286	11 112 561	11 876 770	10 213 940	12 635 150	9 613 202
Netovõlakoormus (%)	41,0%	38,9%	47,8%	48,9%	40,5%	49,2%	38,0%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	17 187 342	18 321 565	17 437 399	21 673 240	24 318 224	21 503 952	22 105 416
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	75,0%	89,2%	96,5%	83,7%	87,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	8 380 835	9 417 279	6 324 838	9 796 470	14 104 284	8 868 802	12 492 214

Tabel 26. Arvestusüksus.

5.9. EELARVESTRAATEEGIA KOKKUVÕTE

Käesolevas strateegias on antud ülevaade Tapa valla eelarve tuludest, kuludest ning investeerimis- ja finantseerimistegevusest aastatel 2023–2029. Eelarve on struktureeritud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses sätestatule.

Suurima osatähtsusega on põhitegevuse tuludes füüsilise isiku tulumaksu laekumine, mis on kavandatud võimalikult konservatiivselt. Uusi kohalikke makse ei kavandata vaid vaadatakse üle olemasolevad maksumäärad. Riigieelarve eraldiste osas on lähtutud 2024. aasta tasemest.

Strateegiaperioodi põhitegevuse tulud suurenevad keskmiselt ca 13,7% ja kulud keskmiselt-6,5% aastas. Tapa vald peab strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmest – kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestus-üksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Valla omafinantseerimise võimekus ei võimalda teha investeeringuid ilma toetuste ja laenude kaasabita. Laenude teenindamiseks vajalik põhitegevuse tulemi kasv on võimalik/vajalik saavutada suuresti ökonoomsema majandamise arvelt. Eelarve on tundlik väliskeskkonnast tulenevatele mõjuteguritele, eelkõige võimalikule majanduskulude kasvule, investeeringute kallinemisele ja laenumarginaalide kasvule.

6. DOKUMENDI SEIRE JA TÄIENDAMINE

Arengukava ajakohastamisel eristatakse aastaid, kus on toimunud elanikkonna rahuloluküsitlus, ja neid, kus ei ole. Aastatel, mil küsitlust ei ole toimunud, vaadatakse üle ellu viidud tegevused ja teostatud investeeringud ning ajakohastatakse käesoleva põhidokumendi lisaks olevat tegevuskava. Aastatel, mil küsitlus on toimunud, hinnatakse aga eelmises peatükis kirjeldatud mõõdikutest lähtudes arengukava eesmärkide täitmist ja võetakse ette põhjalikum ülevaatus. Vastavalt vajadusele korrigeeritakse valla põhisuundi ja valdkondlikke eesmärke ning nende elluviimiseks kavandatud tegevusi ja investeeringuid. Lisaks uuendatakse ka valla rahvastikku ja sotsiaalmajanduslikku keskkonda iseloomustavaid statistilisi näitajaid.

Ajaliselt toimub arengukava osa ülevaatamine koos majandusaasta tegevusaruande koostamisega, millele järgneb eelarvestrateegia ajakohastamine.